

VIROLAISEN MUSIIKIN MAAILMA

DE
CULTU
CIVILI
ESTONICO
VOL IV


Muusika-aasta 2015

VIROLAISEN MUSIIKIN MAAILMA

Eesti Instituut
Tallinn, 2015



Yleisö jonottaa Tallinnan Johanneksen kirkkoon, jossa puolen tunnin kuluttua alkaa Arvo Pärtin *Adam's Lament* -teoksen konsertti. Sen levytys on juuri voittanut Grammy-palkinnon. Jono kulkee yli vapauden aukion, kaartaa Harjukadulle ja jatkuu vielä parisataa metriä. Kaikilla on konserttiliput, mutta paikalle on tultu hyvissä ajoin hyvän paikan saamiseksi.

Musiikki on sen väärsti!



TAUSTASTA



Viro on nuori valtio ja nuori kulttuuri. Virolaiset ovat talonpoikaista kansaa, jolla oli epäilemättä oma elämäntapansa ja oma, tuhansia vuosia samalla paikalla eläneen kansan perinteinen kulttuuri, mutta siitä me emme tiedä paljoakaan. Tuntemme vain rekilaulun, joka ei ole enää elävää perinnettä. (Tai oikeammin: rekilaulu ehti jo päästä arkiston hyllylle, mutta elää nyt uutta elämää.) Ennen 1800-luvun kansallista heräämistä Viron aluetta hallitsi enimmäkseen saksankielinen korkeakulttuuri.

Viron musiikkiopetukseen vaikutti pitkään venäläinen koulukunta. Ensimmäiset virolaiset menivät 1800-luvun lopulla opiskelemaan Pietarin konservatorioon. Ne jotka saivat Pietarista tutkintotodistuksen, palasivat kotimaahan omiaan opettamaan. Niinpä vuoden 1919 tienoilla syntyi kaksi rinnakkaista koulukuntaa - Tallinnan ja Tarton, jotka itsenäistyneen Viron aikana (1918-1940) alkoivat etsiä omaa tietään.

Neuvostovalta (1944-1991) liitti Viron uudestaan Venäjän koulutusjärjestelmään ja veti rautaesiripun länsimaiden eteen kaikilla elämänalueilla, myös musiikissa. Toisen maailmansodan aikana ja sen jälkeen toisinaijattelijat joutuivat usein tekemisiin turvallisuuselinten kanssa, jotka kuulustelivat ja vainosivat. Monet kulttuurihenkilöt onnistuivat pakenemaan länteen. 1940-luvun lopulla annettiin määräys, jonka mukaan sai säveltää vain ideologisesti oikeaa musiikkia, jonka tyylinimi oli sosialistinen realismi. Käytännössä se oli usein näennäisen kansallisromanttista, ohjelmallista musiikkia, ja kaikki siitä poikkeava oli kiellettyä.

Koska yhteys länsimaiseen musiik-

kiin ja informaatioon oli vaikeutettua, Viron musiikin kehityskulut tapahtuivat usein omalla painollaan, toisinaan länsimaihien verrattuna poikkeavasti, toisinaan samansuuntaisesti. Jokaisella tiedonsirpaleella, kirjalla ja äänilevyllä, jonka joku virolainen muusikko sai, oli tärkeä vaikutus, sillä se kiersi (tarpeen vaatiessa salaa) kädestä käteen, siitä keskusteltiin ja siitä saatiin innoitusta.

Neuvostoaajan vahva järjestelmällinen musiikkikoulutus panosti ammattilaisten koulutukseen - virolaisilla muusikoilla on hyvä tekninen perusta, ja tarkkaa esittämistä arvostetaan edelleenkin akateemisessa musiikissa. Taantumista tapahtui epäakateemisilla osa-alueilla, mutta nykyään Virossa on mahdollista hankkia korkeakoulutusta myös kansanmusiikissa ja rytmimusiikissa.

Viron itsenäisyys palautettiin vuonna 1991, mutta jo 1980-luvun lopulla maan musiikissa puhalsivat uudet tuulet. Ihmiset matkustelivat lännessä, sekä säveltäjät että tulkitsijat, samoin musiikkikriitikoiden näköpiiri avartui nopeasti. Mutta silti virolaisessa musiikissa on kaikesta huolimatta jokin omaperäinen piirre. Mikä se on? Onko se pohjoismaisen luonnon heijastuma, puiden lehdettömien oksien välistä paistavan matalan auringon ja pilvisen ilman surumielisyys, suora tai välillinen kansansävelmien käyttö?

Viro on pieni maa, jossa lahjakkaat ihmiset voivat olla aktiivisia monella alalla. Muusikoilla on vapaus hypätä yhdestä musiikin lajista toiseen, olla toisella jalalla klassisessa musiikissa ja toisella jazzissa ja hipaista vähän poppiakin. Virossa on kansainvälisesti tunnettuja säveltäjiä ja muusikoita,



Jaan Viljur soittaa paimenhuilua heinäpellolla.



Vuodelta 1947 peräisin oleva Estonia-teatterin kattomaalaus selvittänee, mitä tarkoittavat käsitteet pseudo-kansallisromanttinen tai sisällöltään sosialistinen, muodoltaan kansallinen.

joiden juuret ovat kokeilevuudessa. Useimmiten mainitaan Erkki-Sven Tüürin musiikillinen tausta progressiivisen rockin parissa, mutta nykyäänkin versoo uusi säveltäjäpolvi, joka on aloittanut kuunneltavaksi eikä tanssimiseksi tarkoitettua elektronimusiikkia. Jokin annos kapinamieltä ja kokeiluhenkä kuuluu vakavaan luovaan työhön - myös Arvo Pärt koikeili 1970-luvun alussa instrumentaaliteatteria.



Heino Elleriä (1887–1970) pidetään yhtenä nyky-Viron konserttimusiikin perustajista. Omassa sävellystyössään hän sulautti yhteen kansallisromanttisen perinteen, modernit ilmaisumuodot ja kansanmusiikin intonaatiot. Eller oli ennen muuta instrumentaalimusiikin luoja, hänen tuotannossaan on etusijalla noin 40 orkesteriteosta ja yli 200 pianosävellystä. Viulua opiskellut Eller on säveltänyt myös yli 30 viulu-teosta. Hänen tunnetuin teoksensa, *Kotimainen sävelmä*, on sävelletty jousiorkesterille.

Monet Ellerin teosten nimet viittaavat luontoon: *Aamunkoitto*, *Iltahämärä*, *Männyt*, *Varjossa ja päivänpaisteessa* ja niin edelleen. Nuo nimet ilmaisevat teoksen vallitsevan tunnelman – avaruuden, sisäisen vapauden.

Heino Eller opiskeli Pietarin konservatorion

viululuokalla, mutta valmistui säveltäjäksi. Vuosina 1920–1940 Eller toimi Tarton korkeamman musiikkikoulun musiikinteorian ja sävellyksen opettajana ja loi pohjan Viron 1900-luvun alkupuolella tärkeälle Tarton koulukunnalle, johon kuului esimerkiksi Eduard Tubin. Vuodesta 1940 kuolemaansa asti Eller toimi sävellyksen professorina Tallinnan konservatoriossa, jossa hänen moniin oppilaisiinsa lukeutuivat myös Arvo Pärt ja Lepo Sumera.

Monet merkittävät levy-yhtiöt ovat nykyään tallentaneet Heino Ellerin musiikkia. Erityisesti Ellerin tuotannon tutkimiseen ja esittämiseen on omistautunut pianisti Sten Lassmann, jolla on meneillään kahdeksasta äänilevystä koostuva Ellerin pianoteosten äänitys Toccata Classics -yhtiölle.





SÄVELTÄJÄT



Ammattimainen sävellystaide Virossa sai alkunsa 1800- ja 1900-luvun vaihteessa, jolloin suurin osa musiikinopiskelijoista kävi Pietarin konservatorion. Tuolloin valmistuivat ensimmäiset erityyppiset suuret sävelteokset: Rudolf Tobiasin alkusoitto, soitinconcertto ja oratorio sekä Artur Lemban sinfonia, samoin ensimmäiset näyttämösävellykset.

Nykypäivän Viron musiikki on osa koko maailman musiikkikulttuuria ja Viro itse kehittynyt tietoyhteiskunta. Musiikkia luodaan hyvin monipuolisesti. Voi kuitenkin havaita joitakin pääasiallisia virtauksia ja aineksia.

Kansansävelmiä ja kansanomaisia aineksia on käytetty usein 1900-luvun alusta lähtien, jolloin nuoret säveltäjät tekivät kansanmusiikin keräysretkiä. Säveltaiteeseen, erityisesti kuoromusiikkiin, toi kansansävelmän aidoimmassa muodossaan Mart Saar, soitinmusiikissa sitä käyttivät Heino Eller ja Viron musiikin tähän asti suurin sinfonikko Eduard Tubin. Myöhemmin kansansävelmiä on käyttänyt eniten Ester Mägi, kuoromusiikissa siinä suhteessa tunnetuin on Veljo Tormis.

Viro on yksi vähiten uskonnollisia maita maailmassa, mutta hengellinen musiikki vaikuttaa selvästi vakavassa musiikissa. Katoliset ja ortodoksiset ja jossain määrin luterilaisen kirkon sävelmät ja varsinkin tekstit esiintyvät usein virolaisten säveltäjien tuotannossa. Arvo Pärtin ohella siinä suhteessa merkittävintä on Galina Grigorjevan musiikki.

Kuvittelemme useiden virolaisten säveltäjien hankkivan innoitusta tai voimaa Viron kauniista, kaikkialla läsnäolevasta luonnosta, johon ihmisillä on voimakas yhteys. Noin puolta Viron

pinta-alasta peittää metsä, kuusi prosenttia maasta on suota, jolla kasvaa ikivanhoja kasvilajeja. Väestötiheys on alle 30 ihmistä neliökilometrillä – yksityisiä paikkoja riittää kaikille.

Kiihkeärytminen, usein toistoon perustuva neoklassismista innoitusta saanut musiikki on säveltäjä Jaan Räätsin peruspiirre. Hänen jälkeensä toistuviin rytmikuvioihin tukeutuvaa musiikkia ovat säveltäneet esimerkiksi Raimo Kangro ja varhaisemmassa tuotannossaan Erkki-Sven Tüür. Sellaisella musiikilla saattaa olla myös (tiedostamaton) yhteys mauskonnon loitsumiserituaaleihin.

Soitikeskeisyys on tärkeää erityisesti monille sellaisille säveltäjille, jotka ovat opiskelleet sävellystä vasta uuden itsenäisyyden aikana, 1990-luvulta alkaen, ja suorittaneet ainakin osan opinnoistaan ulkomaisissa korkeakouluissa. Pariisissa ovat opiskelleet esimerkiksi Helena Tulve, Toivo Tulev ja Mari Vihmand, ja sieltä ovat myös peräisin spektrimusiikin vaikutteet.

Viron musiikillinen maisema on lajityypiltään monipuolinen, mutta kamarimusiikilla on epäilemättä etumatkaa sinfonioihin ja ylipäättänsä orkesterimusiikkiin nähden. Virossa tilataan vähän orkesterimusiikkia, ja jos tilataan, niin sitten mahdollisimman taatuilta tekijöiltä, joita nykyisin ovat Arvo Pärt, Erkki-Sven Tüür, Helena Tulve, Tõnu Kõrvits ja Ülo Krigul, aikaisemmin olivat suurimpia sinfonikkoja Eduard Tubin, Eino Tamberg ja Lepo Sumera. Myös kuoromusiikkia tilataan enenevässä määrin.

Vaikka tuo kaikki yhdessä – luonto, uskonto ja sointiin keskittyminen – voi kuulostaa hirveän totiselta, virolaisilla on myös huumorintajua. Osataan



Viron ammattimaisen musiikkielämän alkuajoilta. Pietarin konservatoriossa opiskelleet säveltäjät Peeter Süda, Juhan Avvik, August Topman, Raimund Kull ja Mart Saar vuonna 1913.

nauraa myös itselle ja omille tekemille. Virolaiset säveltäjät ovat luoneet henkeviä teoksia, joissa hienovarainen huumori syntyy erilaisten sitaattien ja musiikkityylien sekoittamisesta. Esimerkiksi Tõnis Kaumann ja Timo Steiner osaavat ilmaista huumorintajuun musiikissa.

Virolaiset säveltäjät ovat 1990-luvun alkuvuosista lähtien menestyneet jokavuotisessa Kansainvälisessä säveltäjärostrumissa, joka on yksi tärkeimmistä nykymusiikin foorumeista; siinä tuomaristo valitsee äänitteiden perusteella parhaita teoksia maailman radioasemien ohjelmistoon. Helena Tulven orkesteriteos *Sula* (Suojasää) voitti vuonna 2004 ensimmäisen sijan, alle 30-vuotiaiden säveltäjien luokassa voittajia on ollut useita: Mari Vihmandin *Floreo*, Jüri Reinveren Loodekaar ja Ülo Krigulin *JenZeits*. Vuonna 2015 Rostrum pidetään Tallinnassa.

SÄVELTÄJÄT

Arvo Pärt (s. 1935) on ollut yhtäjaksoisesti jo vuosia maailman eniten esitetty nykysäveltäjä. Hänet tunnetaan parhaiten uussyksinkertaisuuteen liittyvän, mutta täysin omaperäiseen järjestelmään perustuvan, ortodoksiseen ja gregoriaaniseen estetiikkaan nojautuvan *tintinnabuli*-tekniikan luoja. Mutta myös hänen avantgardistimenneisyytensä on alkanut herättää yhä enemmän kiinnostusta Viron ulkopuolella. Pärt kokeili rohkeasti jo 1960-luvun puolivälissä avantgardistisia otteita ja dodekafonista sävellystekniikkaa, samaan aikaan kuin muutkin 1950-luvulla uusklassisia teoksia säveltäneet, samaan sukupolveen kuuluneet Veljo Tormis, Eino Tamberg, Jaan Rääts ja Kuldar Sink.

Arvo Pärt valmistui Tallinnan valtiollisesta konservatoriosta Heino Ellerin sävellysluokalta (1963). Hän työskenteli äänitysohjaajana radiossa, mutta ryhtyi vuodesta 1967 vapaaksi säveltäjäksi. Ensimmäiset tintinnabuli-tyyliset teokset Pärt sävelsi vuonna 1976 pitkäaikaisen hiljaisen kauden jälkeen. Pärt emigroitui vuonna 1980 Wieniin ja muutti kaksi vuotta myöhemmin Länsi-Berliiniin; nyt hän asuu jälleen Virossa.

Tärkeimpiä Arvo Pärtin musiikin tulkitsijoita ovat olleet The Hilliard Ensemble ja Paul Hillier, Viron filharmoninen kamarikuoro, Tallinnan kamariorkesteri ja Tõnu Kaljuste. Vuonna 1984 alkoi yhteistyö levy-yhtiö ECM:n kanssa, yhtiö on tähän mennessä julkaissut toistakymmentä Arvo Pärtin levytystä, viimeksi teoksen *Adam's Lament* (2012). Arvo Pärt on saanut lukuisia merkittäviä palkintoja ja tunnustuksia, kaksi hänen musiikkilleen omistettua levyä on voittanut Grammy-palkinnon (*Da Pacem ja Adam's Lament*, kumpikin kuoroteosten sarjassa). Vuonna 2014 Pärt sai Praemium Imperiale -musiikkipalkinnon. Vuonna 2010 säveltäjän perheen johdolla ryhdyttiin



rakentamaan Laulasmaalle 35-kilometrin päähän Tallinnasta kansainvälistä Arvo Pärtin keskusta, jossa voi tutkia Pärtin elämään ja luomistyöhön liittyvää aineistoa. Pärt on musiikillaan ja ajatusmaailmallaan ollut esikuvana ja innoittajana monille mitä erilaisimmille säveltäjille ja muusikoille.

www.arvopart.ee



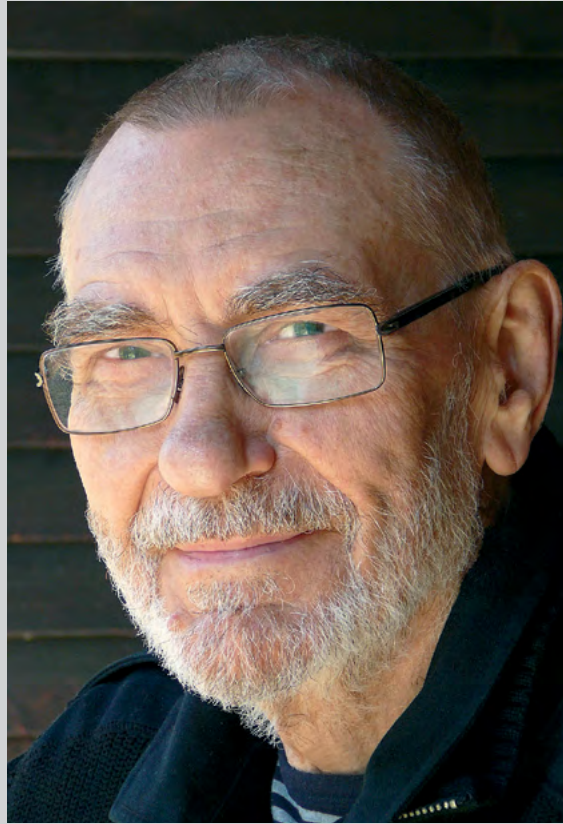
www.estinst.ee/music02
Arvo Pärt, Für Alina

Säveltäjä Veljo Tormis (s. 1930) kuuluu samaan sukupolveen kuin Arvo Pärt, Eino Tamberg, Jaan Rääts, Kuldar Sink ja muut 1950-luvulla voimaperäisesti aloittaneet virolaiset säveltäjät. He aloittivat usklassisilla teoksilla, mutta siirtyivät 1960-luvulla kokeilemaan modernia sävellystekniikkaa. Länsi-Euroopassa musiikkia uudistivat samaan aikaan Tormisin ikätoverit György Ligeti, Karlheinz Stockhausen, Mauricio Kagel ynnä muut. Vaikka Tormis on säveltänyt myös orkesteri- ja kamarimusiikkia, hänen tuotantonsa ytimen muodostaa vokaalimusiikki, erityisesti runosävelmiin perustuvat kuoroteokset.

Tormis oli Virossa kansansävelmiä ja modernia sävellystekniikkaa yhdistävällä tuotannolla aloitteentekijänä uudelle rekilaululiikkeelle, joka 1990-luvulta lähtien on vain voimistunut.

Virolaisten kansanlaulujen ohella Tormis on nostanut tuotannossaan esille monia hiipuvia suomalais-ugrilaisia kansoja ja käyttänyt niiden kieltä. Hänen ansiostaan maailman konserttilavoilla kuulee vatjan, isurin, vepsän tai liivin kieltä todennäköisesti useammin kuin niiden omilla esiintymisalioilla.

www.tormis.ee



SÄVELTÄJÄT



Erkki-Sven Tüür

Säveltäjä Erkki-Sven Tüür (s. 1959) on tuotannossaan pyrkinyt tasapainottamaan henkisyiden ja mystiikan osuutta selkeällä ilmaisukielellä ja nykyaikaisemmillä, ekspressiivisimmillä sävellillä. Hänestä on säveltäjänä tärkeää rakentaa siltoja emotionaalisen ja rationaalisen maailman välille – aivan kuten hän on koko elämänsä ajan rakentanut siltoja myös rock-musiikin ja akateemisemmän nykymusiikin välille. Vaikka Tüür sulattaakin tuotannossaan yhteen hyvinkin erilaisia musiikillisia ja tyylillisiä osa-aineksia, hän katsoo olevansa kaukana postmodernista ideologiasta.

Sävellystä Jaan Räätsin ja yksityisesti myös Lepo Sumeran johdolla opiskellut Erkki-Sven Tüür on nimennyt esikuvikseen Johann

Sebastian Bachin ja Gustav Mahlerin, ja gregoriaaninen koraali on vaikuttanut suuresti hänen melodiseen ajatteluunsa. 1900-luvun säveltäjistä hän on saanut innoitusta György Ligetin musiikista. Hänen aikaisemmassa tuotannossaan, toistuvien tekstuurien pinoamisen nautinnossa, voi havaita kiinnostuksen myös amerikkalaisiin minimalisteihin. Symmetriset toistot ja rytmisesti korostetut akordit luovat varsinkin varhaisissa teoksissa luonteenomaisen sointikuvan. Uuden vuosituhannen teoksissa koko aines tukeutuu niin sanottuun alkukoodiin. Säveltäjä on säätänyt itselleen ohjeet, jotka vaikuttavat eniten äänien johtamiseen, intervalliketjuihin.

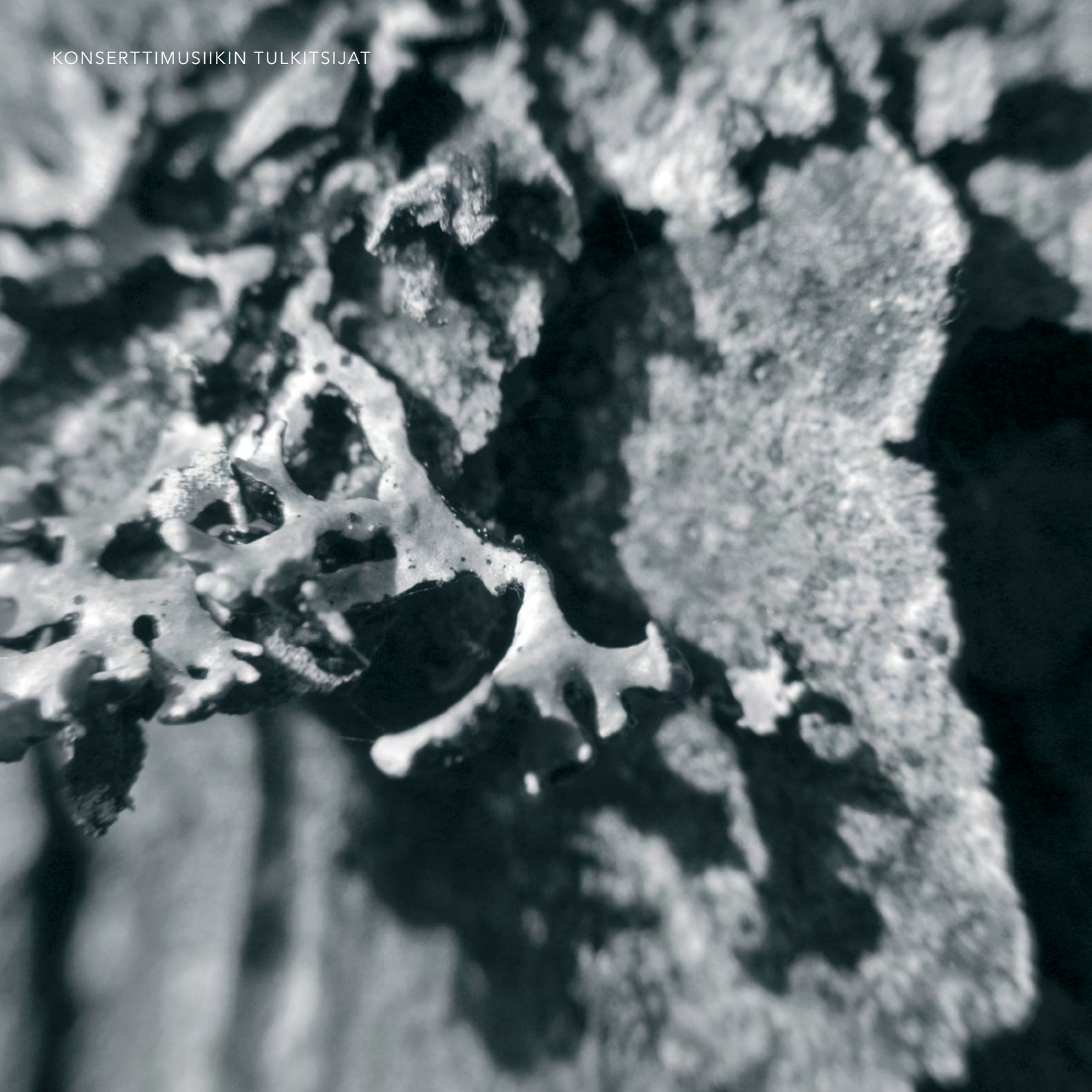
www.erkkisven.com



KONSERTTIMUSIIKIN TULKITSIJAT



KONSERTTIMUSIIKIN TULKITSIJAT



Yksi Viron klassisen musiikin tukipyväistä on vuonna 1926 radio-orkesterina aloittanut Viron valtiollinen sinfoniaorkesteri (ERSO). Ei ole toista musiikkikollektiivia, jolla olisi Virossa yhtä merkittävä historia ja joka olisi edelleenkin yhtä tärkeässä asemassa Viron kulttuurielämässä. Kannattaa painaa mieleen myös Tallinnan kamariorkesteri, joka yhdessä Viron filharmonian kamarikuoron kanssa on osallistunut moniin urauurtaviin Arvo Pärtin teosten taltiointeihin.

Kaksi huipputasoista vokaaliyhdyttä matkustaa ympäri maailmaa. Erinomaisen gregoriaanisen laulun asiantuntijan Jaan-Erik Tulven johdolla toimii tallinnalainen yhtye Vox Clamantis, jonka ohjelmistossa gregoriaaninen laulu yhdistetään nykymusiikkiin, jopa jazziin tai muihin sen kaltaisiin suuntauksiin. Säveltäjä Margo Kõlarin johtama yhtye Heinavanker on puolestaan omistautunut hengellisille



Viron valtion sinfoniaorkesteri ja kapellimestari Neeme Järvi Estonian konserttisalissa.

kansansävelmille, varhaiselle sakraalimusiikille ja rekilauluille, lomittaen joukkoon myös uusia sävellyksiä.

Tunnustettu nykymusiikkiyhtye U: on keskittynyt ennen muuta kokeelliseen musiikkiin, se esittää nykymusiikin klassikoita ja tilaa uusia teoksia sekä virolaisilta että ulkomaisilta säveltäjiltä. Virolaisilla on myös yksi salaisuus: virolainen kansansoitin, kromaattinen *kannel*, joka sopii jännittävine sointiväreineen erinomaisesti myös nykysävellysten esittämiseen. Koska jo kahdessa ainutlaatuisessa yhtyeessä on kanteleensoittaja, säveltäjät voivat kokeilla tuon soittimen mahdollisuuksia. Resonabilis-yhtyeen kokoonpanoon kuuluu kanteleen lisäksi vokalisti, huilu ja sello; Una Corda koostuu taas pelkästään näppäilysoittimista: yhtyeessä soittavat cembalo, harppu ja kantele.

Jos jättää jotkut merkittävät poikkeukset syrjään, virolaiset esiintyvät taiteilijat ovat pikemminkin

erinomaisia kamarimusikoita kuin solisteja. Virossa on aina ollut hyviä kamariyhtyeitä, jotka ovat puolestaan määränneet sävellystöiden suuntaa, esimerkiksi vuodesta 1972 alkaen edelleenkin toimiva vanhan musiikin yhtye Hortus Musicus, jonka periodisoittimille nykysäveltäjät ovat säveltäneet uutta musiikkia, tai 1990-luvulla vahvasti nykymusiikin ohjelmistoon vaikuttanut yhtye NYJD.

Solistien joukossa nousee esiin pianismi. Virolaisessa pianotaiteessa on säilynyt aimo annos venäläisen koulukunnan vaikutteita - voimaperäinen esitystyyli, tekninen tarkkuus ja myös ohjelmistonvalinta. Ja monella nykyään huomattavalla pianistilla on yhteys Venäjään kaikin puolin olemassa: he ovat opiskelleet siellä, käyvät kiertueilla tai soittavat mielellään venäläistä ohjelmistoa. Esimerkiksi Tanel Joamets tai Ivari Ilja, joka on kuuluisan venäläisen baritonin Dmitri Hvorostovskin säestäjä, käyvät edelleenkin



Kristi Mühling ja kannel.

KONSERTTIMUSIIKIN TULKITSIJAT



Paavo Järvi ja Pariisin sinfoniaorkesteri Tallinnassa.

konserttimatkoilla Venäjällä, jossa heitä kohdellaan todellisina tähtinä. Nuoremman polvemme pianisti Mihkel Poll on puolestaan tullut tunnetuksi länsimaissa.

Monet virolaiset kapellimestarit ovat maan vähäisestä väkiluvusta huolimatta (1,3 milj. asukasta) saavuttaneet kansainvälistä mainetta, ennen muuta Neeme Järvi ja hänen poikansa Paavo ja Kristjan, Eri Klas, Tõnu Kaljuste, Anu Tali, Olari Elts, Andres Mustonen, Risto Joost ... Varsinkin vanhemman polven kapellimestarit

pyrkivät pitkään keskittymään venäläisten säveltäjien musiikin esittämiseen lännessä. Mutta Virossa on myös paljon omaa musiikkia, jota halutaan kuulla rajan takana. Tõnu Kaljuste on esittänyt paljon Veljo Tormisin ja Arvo Pärtin teoksia, mutta myös nuoremmille kapellimestareille riittää lahjakkaita säveltäjiä, joiden tuotantoon kannattaa konsertiyleisön ilahduttamiseksi perehtyä viimeistä vivahdettamöyten.



Arvo Pärt ja Vox Clamantis Pärtin kunniaksi pidetyn konsertin jälkeen Fondation Beyelerissä Sveitsissä.

Vuonna 1996 toimintansa aloittanut laulu-yhtye Vox Clamantis koostuu monenlaisista muusikoista - laulajista, säveltäjistä, soittajista ja kapellimestareista - joita yhdistää kiinnostus gregoriaaniseen koraaliin. Euroopan ammattimaisen musiikkikulttuurin perustana olevan gregoriaanisen koraalin ohella Vox Clamantis esittää usein varhaista polyfoniaa ja nykymusiikkia, mutta myös jazzia tai eri kansojen kansanmusiikkia. Monet virolaiset säveltäjät ovat säveltäneet teoksiaan juuri Vox Clamantisille,

muun muassa Arvo Pärt, Helena Tulve, Tõnis Kaumann, Toivo Tulev ja Erkki-Sven Tüür. Vox Clamantis on levyttänyt ECM- ja Mirare-yhtiöille. Arvo Pärtin *Adam's Lament* voitti vuonna 2014 Grammy-palkinnon parhaana kuoroesityksenä, *Liszt: Via Crucis* -albumi voitti vuonna 2013 Diapason d'Or -palkinnon. Yhtyeen taiteellinen johtaja ja kuoronjohtaja on Jaan-Erik Tulve.

www.voxclamantis.ee





Tõnu Kaljuste yhdessä ECM-levy-yhtiön johtajan Manfred Eicherin ja Arvo Pärtin kanssa Adam's Lament -teoksen äänityksessä.

Kapellimestari Tõnu Kaljuste (s. 1953) on saavuttanut kansainvälistä mainetta monipuolisella ohjelmistollaan, joka ulottuu oopperasta ja klassisista sinfonisista teoksista nykymusiikkiin. Kaljuste on tehnyt yhteistyötä sellaisten Pohjois- ja Itä-Euroopan modernismin huippusäveltäjien kuten Alfred Schnittken, György Kurtágin, Krzysztof Pendereckin, Gia Kantšelin ja Einojuhani Rautavaaran kanssa, ja hän on osoittanut olevansa virolaisten säveltäjien Arvo Pärtin, Erkki-Sven Tüürin, Veljo Tormisin ja Heino Ellerin tuotannon erinomainen asiantuntija ja tulkitsija.

Kaljuste on Viron filharmonian kamarikuoron (EFK:n) ja Tallinnan kamariorkesterin (TKO:n) perustaja ja ensimmäinen pääkapellimestari.

Vuodesta 2004 Kaljuste on perustamansa projektiteatterin Nargen Operan taiteellinen johtaja, ja vuodesta 2006 alkaen hänen johdollaan on järjestetty Nargen-festivaaleja. Vuodesta 2010 lähtien hän on ollut Viron musiikki- ja teatteriakatemian professori ja kapellimestariosaston johtaja.

Tõnu Kaljuste on äänittänyt teoksia levy-yhtiöille ECM Records, Virgin Classic ja Caprice Records. Kaljusten levytykset ovat voittaneet monia palkintoja, hiljattain hän voitti Arvo Pärtin *Adam's Lament* -levyllään Grammy-palkinnon parhaana kuoroesityksenä.

www.tonukaljuste.com



Suure-Jaanin musiikifestivaali. Auringonnouskonsertti Hüpasaaren suolla on juuri päättynyt.

Virolainen nauttii, kun saa samota aamukasteisen ruohikon läpi metsässä ja kävellä sieltä edelleen pitkos-puita pitkin suosaarella pidettävään konserttiin. Tai mennä pikku laivalla saareen, jossa konserttipaikalle ajetaan kuorma-auton lavalla tai vaellaan pitkin hiekkarantaa. Tai palella urheasti merenrantaan pystytetyn ulkoilmalavan edessä peitto harteilla ja toinen polvien ympäri. Tai kuunnella sumun läpi järven saarella soittavaa orkesteria. Sellaiset ovat jännittäviä,

monille nostalgisia kokemuksia, jotka muistuttavat siitä, että vaikka suurin osa virolaisista elää nykyisin kaupunkimaisissa oloissa, olemme edelleen maanläheisiä ja karastuneita.

Todellisuudessa Virossa voi käydä konserteissa muuallakin kuin luonnossa, sekä suurissa konserttisaleissa että pienemmissä ja epätavallisimissa paikoissa. Viron suurin konserttiorganisaatio Eesti Kontsert on rakennuttanut Tallinnassa sijaitsevan Estonian konserttisalin lisäksi konsert-

tisalit Tarttoon, Pärnuun ja Jõhviin, ja virolainen musiikki kajahtaa nykyään myös Pietarissa restauroidussa Jaanin (Johanneksen) kirkossa, joka oli 1900-luvun alussa virolaisen siirtokunnan tärkeä kokoontumispaikka. Tallinnassa on uusi Nordea-konserttisali, jossa voi järjestää kaikenlaisia konsertteja.

Kaikkialla Virossa järjestetään usein konsertteja kartanoiden saleissa, kirkoissa, museoissa, kulttuuritaloissa ja kouluissa. Tallinnan vanhastakaupungista voi löytää monia tavattoman

KONSERTTIPAIKAT



Leigon järvimusiikkifestivaali Etelä-Virossa.

kauniita, eri aikakausilta peräisin olevia saleja, jotka sopivat mainiosti kamari-konsertteihin. Konserttipaikkoina on otettu käyttöön myös aikaisemmin aivan muuhun tarkoitukseen tehtyjä rakennuksia. Esimerkiksi Tallinnassa on konserttipaikkana suosittu ilmeisesti 1300-luvulla rakennettu hevosmylly – pyöreä rakennus, jossa vuosisatoja sitten jauhettiin viljaa kahdeksan hevosen voimin. Yksi tärkeimmistä edustus-saleista on Mustapäiden talossa, joka keskiajalla oli mustapäiden killan eli naimattomien kauppiaiden seuraelämän keskus.

Yksi merkittävä suuntaus, joka ei ole suinkaan tunnusomainen vain Virolle, on se, että konsertit ja musiikkiteatteri hakeutuvat entisiin tehdasrakennuksiin, varsinkin juuri Pohjois-Tallinnassa. Tällä hetkellä saneerataan

Kulttuurikattilaa, entistä sähkölaitosta, jonne pitäisi valmistua eri tarkoituksia palvelevia saleja. Telliskivin taiteilija-korttelissa avattiin vuonna 2014 Vapaa lava, jonka toiminta keskittyy teatteriin ja tanssitaiteeseen, mutta musiikinkin osuus voi lisääntyä. Musiikki-ihmisille on tärkeä Noblessnerin telakan alueella sijaitseva suuri tehdasrakennus, jonka akustiikkaa on kiitetty varsinkin suurten vokaaliteosten, oopperoiden ja orkesteriteosten esityksissä.

Festivaalit ovat usein kasvaneet kiinni esityspaikkaansa. Birgitta-festivaalia ei voi kuvitellakaan muualle kuin Piritan luostariin, toisin sanoen 1400-luvulla perustetun Pyhän Birgitan luostarin raunioihin. Saarenmaan oopperapäivät pidetään pääasiassa 1300-1400-luvulla rakennetun Kuussaaren linnan linnanpihalla;



Kansallisooppera Estonia Wagnerin Parsifalin harjoituksissa Noblessnerin valimossa – vuodelta 1913 peräisin olevassa sukellusvenetehtaassa.

linnan konventtirakennus on muuten ainoa muutoksitta säilynyt linnoitusrakennus Baltian maissa. Tallinnan kansainvälisille urkufestivaaleille antavat väriä kaikki ne valtavan hienot alttarit ja urut kirkoissa, joissa konsertit pidetään – 1200-luvulta peräisin olevassa Tallinnan tuomiokirkossa ja Nigulisten kirkossa, joka on Bernt Notken kuuluisan *Kuolemantanssin* kotikirkko.

Kaikki Virossa järjestettävät festivaalit eivät ole tietenkään kiinni keskiajassa eivätkä edes keskiaikaisessa arkkitehtuurissa. Jokaisella aikakaudella, esimerkiksi vanhalla musiikilla, barokilla ja klassismilla, tuntuu olevan oma festivaalinsa – tai useampikin. Festival Orient puolestaan tähyää, millaista musiikkia harrastavat meistä itään päin asuvat kansat. Viron musiikkipäivät ja Viron säveltäjien festivaali pyrkivät kiinnittämään yleisön huomion tällä hetkellä toimivien virolaisten säveltäjien työhön – toinen Tallinnassa ja toinen Tartossa. Niiden kanssa kilpailee Nargen-festivaali, joka on viime aikoina keskittynyt tiettyjen säveltäjien teoksiin ja tilannut niiden rinnalle uutta musiikkia myös muilta säveltäjiltä.



Veljo Tormis sävelsi vuoden 1980 olympiakisojen kunniaksi suuren balettikantaatin *Viron balladit*, joka kuvasi kansan kipeitä kokemuksia yhdistämällä rekilaulun ja sävelletyn musiikin. Vuonna 2004 kapellimestari Tõnu Kaljuste ja Von Krahlin teatterin johtaja ja ohjaaja Peeter Jalakas pyyhkivät pölyt teoksesta ja kutsuivat yleisöä kokemaan *Viron balladit* uudestaan Soorinnan heinäladossa Kuusalussa lähellä Tormisin synnyinpaikkaa.



Solisteina käytettiin nyt oopperaäänien sijasta rekilaulun perinpohjin tuntevia tulkitsijoita; baletin korvasi puolestaan japanilainen *butō*-tanssi. *Viron balladien* jälkihuumassa Nargen Opera ja Von Krahlin teatteri toivat näyttämölle myös Tormisin intiimimmän teoksen *Viron naisten laulut* Naissaarella Omarin ladossa sekä teknokraattisesti sävytetyn *Viron miesten laulut*, jota esitettiin Kulttuurikattilassa ja Noblessnerissä.

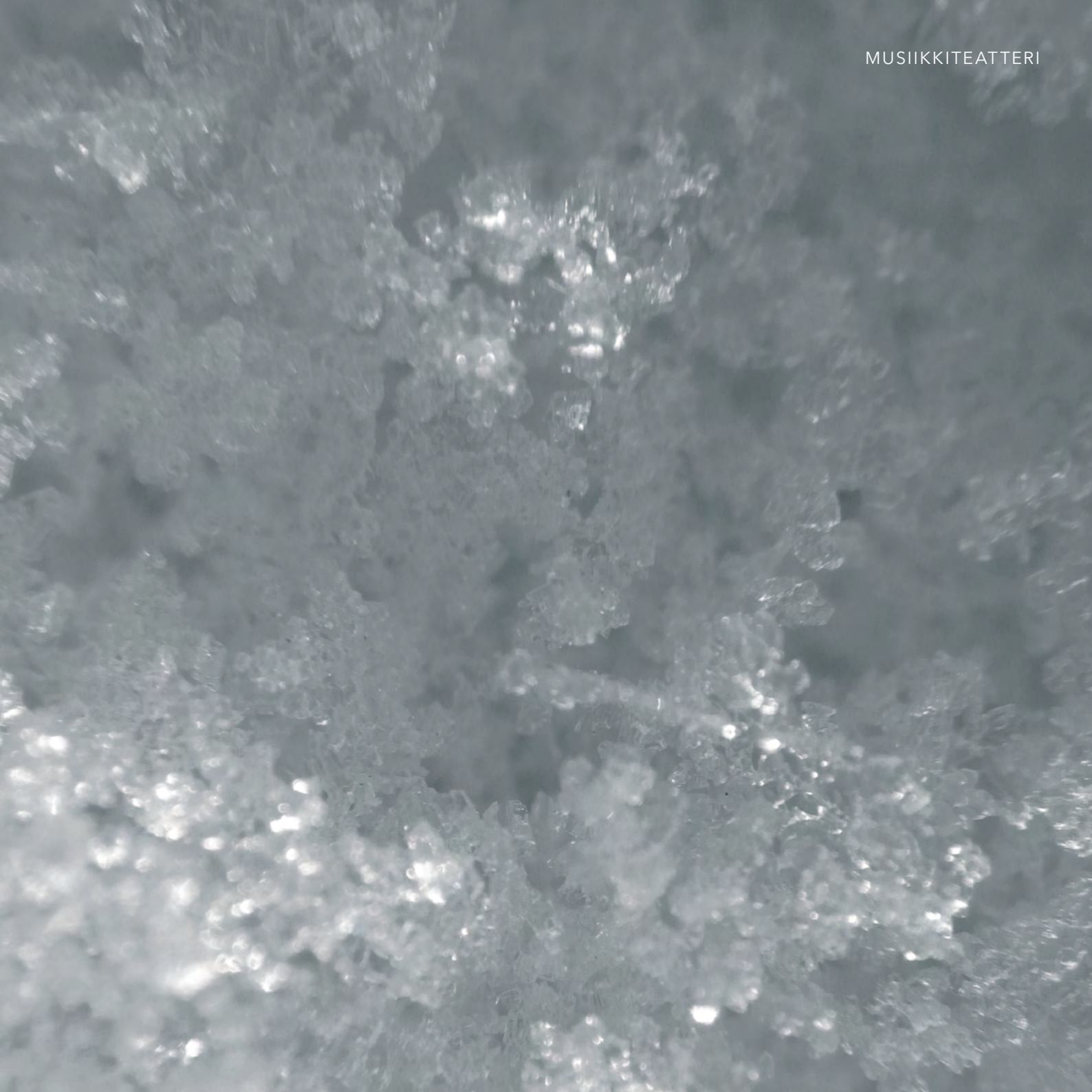
KONSERTTIPAIKAT



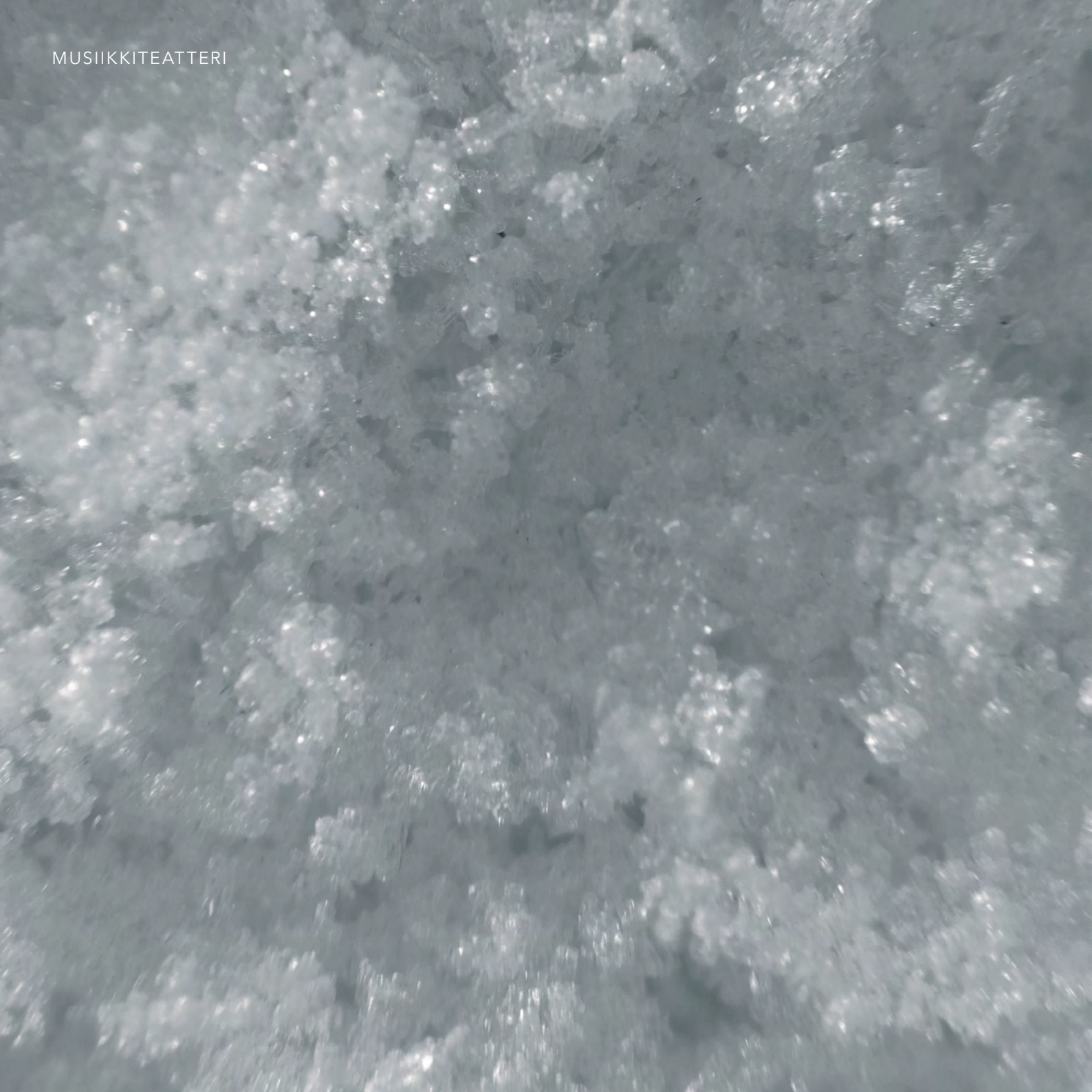
Omarin lato Naissaaressa - yksi Nargen-festivaalin tapahtumapaikoista.

Nargen-festivaali on versonut Nargen Opera-projektiteatterista ja kapellimestari Tõnu Kaljusten näkemyksestä perustaa Tallinnan edustalla sijaitsevaan Naissaareen (Nargen) oma konserttisali ja musiikkijuhla. Vuodesta 2006 lähtien onkin Nargen-festivaali ollut mieliinpainuva merentakainen ja meren ääressä pidetty kesänpituinen juhla, jolle on tärkeää esittää alkuperäistä virolaista musiikkia ja näyttämötaidetta. Nargen-festivaali alkaa perinteisesti Haapsalussa Kreekin päivillä

kesäkuussa ja loppuu syyskuussa, jolloin kansainväliset huippumuusikot esittävät Arvo Pärtin säveltaidetta. Koko Nargen-festivaalin ohjelmisto edustaa kulttuuria monipuolisesti ja ulottuu kansanmusiikista klassisen musiikin huippuihin. Festivaali pidetään Viron saarilla ja muissa paikoissa, jonne pääsee meritse. Merkittävä osa Nargen-festivaalin tapahtumista pidetään Naissaaressa, Eteläkylässä, Omarin ladossa.



MUSIIKKITEATTERI





Kansallisooppera Estonia ja Estonian konserttitali.

Viron musiikkiteatterin sydän on kansallisooppera Estonia Tallinnassa, mutta musiikkiteatteria tehdään myös Tarton Vanemuine-teatterissa. Kumpikin ovat virolaisille rakkaita, koska ne on perustettu kansallisina puheteattereina jo ennen Viron itsenäistymistä 1900-luvun alussa. Nykyäänkin tunnetaan myytti siitä, miten vuonna 1913 avattiin kansan lahjoitusten turvin rakennettu Estonian teatteritalo, vaikka se on vain puolinainen totuus, ja vain osa rakennuskuluista koostui lahjoituksesta. Aika ajoin julkisuudessa nousee esiin kysymys nykyaikaisen oopperatalon rakentamisesta - oopperayleisö odottaa kärsivällisenä edelleen.

Nykyään Estonia toimii ooppera-, operetti- ja balettiteatterina, jonka repertuaarissa ovat säännöllisesti maailman musiikkiteatterin rakastetuimmat teokset. Vanemuinen ytimeenä on puheteatteri, mutta sen ohella myös ooppera, musikaali ja baletti. Estonia ja Vanemuine ovat mahdollisuuksien mukaan tilanneet aika ajoin myös virolaisia alkuperäisteoksia. Uudet oopperat, baletit ja tanssiesitykset eivät pysy kuitenkaan ohjelmistossa kovinkaan kauan, hiukan parempi tilanne saattaa olla lasten musiikkiesityksillä.

Kansainvälisesti tunnetuimmat virolaisilta säveltäjiltä tilatut oopperat ovat

Erkki-Sven Tüürin *Wallenberg* (ensiesitys Dortmundin oopperassa vuonna 2001) sekä Jüri Reinveren *Puhdistus* (vuonna 2012 Suomen kansallisoopperassa) ja *Peer Gynt* (vuonna 2014 Norjan kansallisoopperassa). Tüürin ooppera on saanut ensiesityksensä myös Estoniassa, Reinveren oopperat eivät vielä.

Virosta on tullut myös monia maailman oopperalavoja valloittaneita laulajia. Kukapa ei muistaisi koko Neuvostoliittoa ja Suomea ihastuttanutta lämminäänistä baritonia Georg Otsia. Nykyään maailmannimiä ovat harvinaisen komeääninen basso Ain Anger, tenori Juhan Tralla ja mezzosopraano



Tüürin Wallenbergin lavastus Kansallisooppera Estoniassa vuonna 2007. Venäläisen Dmitri Bertmanin ohjaus korostaa tyylien sekoituksellaan etäännytettyä ja filosofista näkökulmaa tapaukseen.

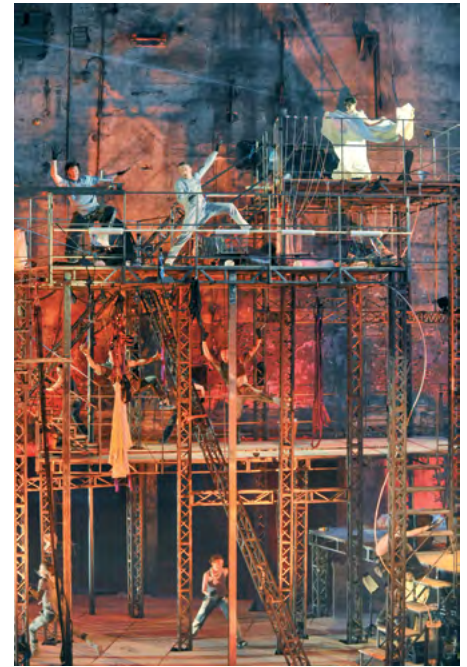
Anneli Peebo. Monet virolaiset kapellimestaritkin ovat saaneet kansainvälistä tunnustusta juuri oopperakapellimestareina, kuten Kristiina Poska ja Mihkel Kütson.

Uudet oopperat ovat viime aikoina päätyneet näyttämölle oopperatalon ulkopuolisina projekteina. Varmaan siksi on tehty myös muutokokeiluja. Pitkän moninäytöksisen oopperan rinnalla esitetään usein lyhytoopperoita, joita yleisö pystyy nauttimaan myös kovalla penkillä kylmissä ja kosteissa tehdaskennuksissa. Suuren projektioopperan näyttämöksi sopivan *blackbox*-salin puutteessa on keksitty luovia ratkaisuja, ja jännittäviksi esityspaikoiksi on valittu vanhoja tehdassaleja ja heinälatoja. Suurten teattereiden ulkopuolella on esittänyt oopperoita eniten Von Krahlilin teatteri ja myös Nargen-festivaali.

Viron viime vuosikymmenen oopperoista löytyy poesiaa (Tõnu Kõrvitsin *Perhonen* Estoniassa, kamariooppera *Tulitarha*. *Joutseneni, ajatukseni* Von Krahlilin teatterissa), sointikokeiluja (Helena Tulven *It Is Getting So Dark*), yhteiskuntakriittistä tyylien paabelia (Timo Steinerin *Kaksi päätä* Nargen-festivaalilla, Märt-Matis Lillen *Intioiden tutkiminen* NYFD-festivaalilla), virolaisen olemuksen määritteleviä (Tauno Aintsin *Riihiukko*) ja paljon muuta.

Olav Ehala on säveltänyt monia ihastuttavia musikaaleja nuorille ja lapsille.

Uusia baletteja ja alkuperäismusiikkiin perustuvia tanssiesityksiä on päätynyt näyttämölle hiukan vähemmän, mutta sitä loistavimpina ovat mieleen jääneet Tauno Aintsin täysipitkä baletti



Tanssiva torni Kulttuurikattilassa.

Modigliani - kirottu taiteilija, Taavi Kerikmäen elektronimusiikkia käyttävä nykytanssiesitys *Hamlet*, Ülo Krigulin säveltämä *Tanssiva torni* Šaša Pepeljajevin teknokraattisena tanssiohjauksena Kulttuurikattilassa sekä Ardo Ran Varresin jännittäväsointinen musiikki tanssiesitykseen *Carrmen!*

Viron näyttämömusiikin klassikkoina muistetaan kehaista Eduard Tubinin ja Eino Tambergin oopperoita ja baletteja.



Säveltäjä Jüri Reinvere (s. 1971) on tuonut lyhyessä ajassa näyttämölle kaksi kansainvälistä kohua herättänyttä oopperaa, joihin hän on kirjoittanut kirjalliseen pohjamateriaaliin perustuen myös libreton. Vuonna 2012 Suomen kansallisoppeerassa sai ensiesityksensä Sofi Oksasen romaaniin perustuva *Puhdistus*, ja vuonna 2014 Norjan kansallisoppeerassa *Peer Gynt*, jossa Reinvere toi Ibsenin näytelmästä tunnetun kansallissankarin nykypäivän kontekstiin.

Kuka on Jüri Reinvere? Hänen hyvä ystävänsä, kirjailija Sofi Oksanen, on kutsunut häntä todelliseksi Virosta kotoisin olevaksi kosmopoliitiksi. Monet hänen teoksensa ovat liittyneet tiiviisti Viroon ja sen historiaan. Reinvere päätyi 18-vuotiaana Varsovan musiikkiakatemiaan opiskelemaan sävellystä ja jatkoi opintojaan Helsingissä. Vuodesta 2005 lähtien säveltäjä on asunut ja työskennellyt Berliinissä.

Reinveren musiikillinen kieli on ollut suunnattoman vaihtelevaa ja monipuolista ja ulottunut uusyksinkertaisuudesta audiotaideteoksiin ja luonnonäänistä koostettuihin ääniveistoksiin. Hän yhdistää tuotannossaan erilaisia taiteenaloja ja esteettisiä näkemyksiä ja on usein soveltanut multimediaa. Reinveren poeettisesta ajattelusta voi löytää filosofisia teemoja kuten ajan käsitys, Jumalan arvoitus, ihmisen psykologinen syvyys ja jälkikommunististen yhteiskuntien trauma.

www.reinvere.de



MUSIIKKITEATTERI

Basso Ain Anger (s. 1971) on nykyään sellaisen tason laulaja, että jokainen hänen esiintymisensä Virossa on odotettu suurtapaus. Häntä on pidetty yhtenä aikamme parhaista Wagner-bassoista, ja hän on haluttu laulaja maailman tärkeimmissä oopperataloissa niin italialaisissa, saksalaisissa kuin venäläisissäkin oopperarooleissa. Ain Angerin kansainvälinen ura alkoi vuonna 2001 Leipzigin oopperasta, vuodesta 2004 lähtien hänen kotiteatterinaan on ollut Wienin valtionooppera.

Viron musiikkiakatemiassa laulua opiskelleen Angerin kyky laulaa huipputasolla sekä ooppera-että konserttiohjelmistoa on tehnyt hänestä kapellimestareiden Christian Thielemannin, Franz Welser-Möstin ja Donald Runniclesin lemmikin.



Ain Anger

LAULUJUHLAT JA VIROLAINEN KUOROPERINNE



LAULUJUHLAT JA VIROLAINEN KUOROPERINNE





On ainakin yksi tilaisuus, jossa virolainen kadottaa yksityisyyttä tavoittelevan luonteenpiirteensä ja kaipaa yhteisyyden tunnetta. Niin käy laulujuhlilla, joita on pidetty jo vuodesta 1869; tuolloin Virossa vallitsi kansallisen heräämisen aika. Vuonna 2003 laulujuhlit kirjattiin UNESCON: n aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon.

Vaikka laulujuhlit on mahtava ulkoilmakonsertti, se merkitsee virolaisille pikemminkin tunteenomaista

kansallista tapahtumaa. Jokainen, joka pääsee laulujuhlille laulamaan, kokee tilanteen pakahduttavana ja suorastaan lapsellisen liikuttavana. Vaikka laulukaaressa mahtuva kuorojen kuoro on tavattoman suuri, sinne pääsee vain murto-osa kaikista halukkaista. Muut joutuvat laulamaan yleisön joukossa.

Laulujuhlit ja sen ohjelmisto ovat heijastaneet aina yhteiskunnallista tilannetta. Heräämisen ajasta pönistettiin ensimmäisen vapauden



aikaan, mutta myöhemmin seurasi henkinen orjuus, jolloin suuri osa

LAULUJUHLAT JA VIROLAINEN KUOROPERINNE



Punklaulujuhla Rakveressa vuonna 2008.

lauuista ilmensi vierasta ajattelua. Pakollisten neuvostomaata ylistäneiden laulujen joukkoon onnistuttiin kuitenkin soluttamaan muutama omalle kansalle rakas teos; niinpä laulujuhlat valoivat virolaisiin yhtenäisyydentunnetta ja toivoa. 1980-luvun lopulla syntyivät spontaanisti yölaulujuhlat, joista sai alkunsa niin sanottu laulava vallankumous. Laulettuaan itsensä vapaaksi virolaiset ovat valinneet lauluohjelmistonsa hyvin huolellisesti, ja perinteisten laulujen ohella on aina laulettu myös nykypäivän virtauksia heijastavia lauluja. Laulujuhliin tilataan joka kerta uusia teoksia; virolaiset säveltäjät ovat siten saaneet tottua säveltämään musiikkia 10 000 tai

20 000 laulajalle tai valtavalle puhallinorkesterille.

Nykyään kova halu päästä osallistumaan laulujuhlille on pannut Viron kuoromaailman kihisemään. Siinä tarkoituksessa on perustettu kymmeniä kuoroja - toinen asia on, miten pysyviä niistä on tullut. Vuonna 2008 syntyi harrastajakuoroille myös muita motivoijia: ennen muuta televisio-ohjelma Laulutaisto, joka kutsui kuoroja laulamaan suosittuja popkappaleita. Sitä seurasivat punklaulujuhlat ja poplaulujuhlat. Kaikki nuo ovat aiheuttaneet huomattavan muutoksen harrastajakuorojen vakiintuneessa ohjelmistossa, mutta tuoneet varmasti myös uusia harrastajia kuorolaulun pariin.

Suurimmassa osassa Viron kouluja on kuorot eri ikäryhmille. Yksi tärkeimmistä kiihokkeista lapsille on yhä se sama - päästä laulamaan laulujuhlille.

Virolaisten tunnetuimpia maa-merkkejä laulukansana ovat ammattikuorot Viron kansallinen mieskuoro ja Viron filharmonian kamarikuoro, joilla on takanaan kunniakas historia. Mutta jos puhutaan ammattimaisesti esitetystä konserttimusiikista ja peräti ensiesityksistä, ovat viime aikoina nousseet esiin nuoremman sukupolven kuorot Voces Musicales ja Collegium Musicale ja muutamat muutkin.



Viron filharmonian kamarikuoro ja Kaspars Putniņš Nigulisten kirkossa Tallinnassa.

Viron filharmonian kamarikuorosta (EFK) on tullut yksi Viron tunnetuimpia musiikkikokoonpanoja maailmassa. Kuoroa luonnehtii yhtenäinen, voimakas ja samalla poikkeuksellisen täsmällinen ja selvä sointi. EFK:n perusti vuonna 1981 Tõnu Kaljuste, joka oli kaksikymmentä vuotta kuoron taiteellinen johtaja ja pääkuoronjohtaja. Myöhemmin työtä ovat jatkaneet Paul Hillier ja Daniel Reuss, nykyisin Kaspars Putniņš.

Kuoron ohjelmisto ulottuu gregoriaanisesta laulusta 2000-luvun musiikkiin. Erityisasema siinä on ollut jo vuosia virolaisten säveltäjien tuotannolla (Pärt, Tormis, Tüür, Grigorjeva,

Tulev, Kõrvits, Tulve) ja sen yleismaailmallisella esittelyllä. Vuoden aikana kuoro tekee 60-70 konserttia sekä kotimaassa että ulkomailla. Konsertoinnin ohella kuoron työssä on tärkeä osuus levytyksillä (levy-yhtiöille ECM, Virgin Classics, Carus, Harmonia Mundi), jotka ovat voittaneet monia palkintoja, niiden joukossa kaksi Grammy-palkintoa: vuonna 2007 *Arvo Pärt, Da Pacem* (kuoronjohtaja Paul Hillier, Harmonia Mundi) ja vuonna 2014 *Arvo Pärt, Adam's Lament* (kuoronjohtaja Tõnu Kaljuste, ECM).

www.epcc.ee





Pärt Uusberg Naissaaren ensimmäisten laulujuhlien kulkueessa.

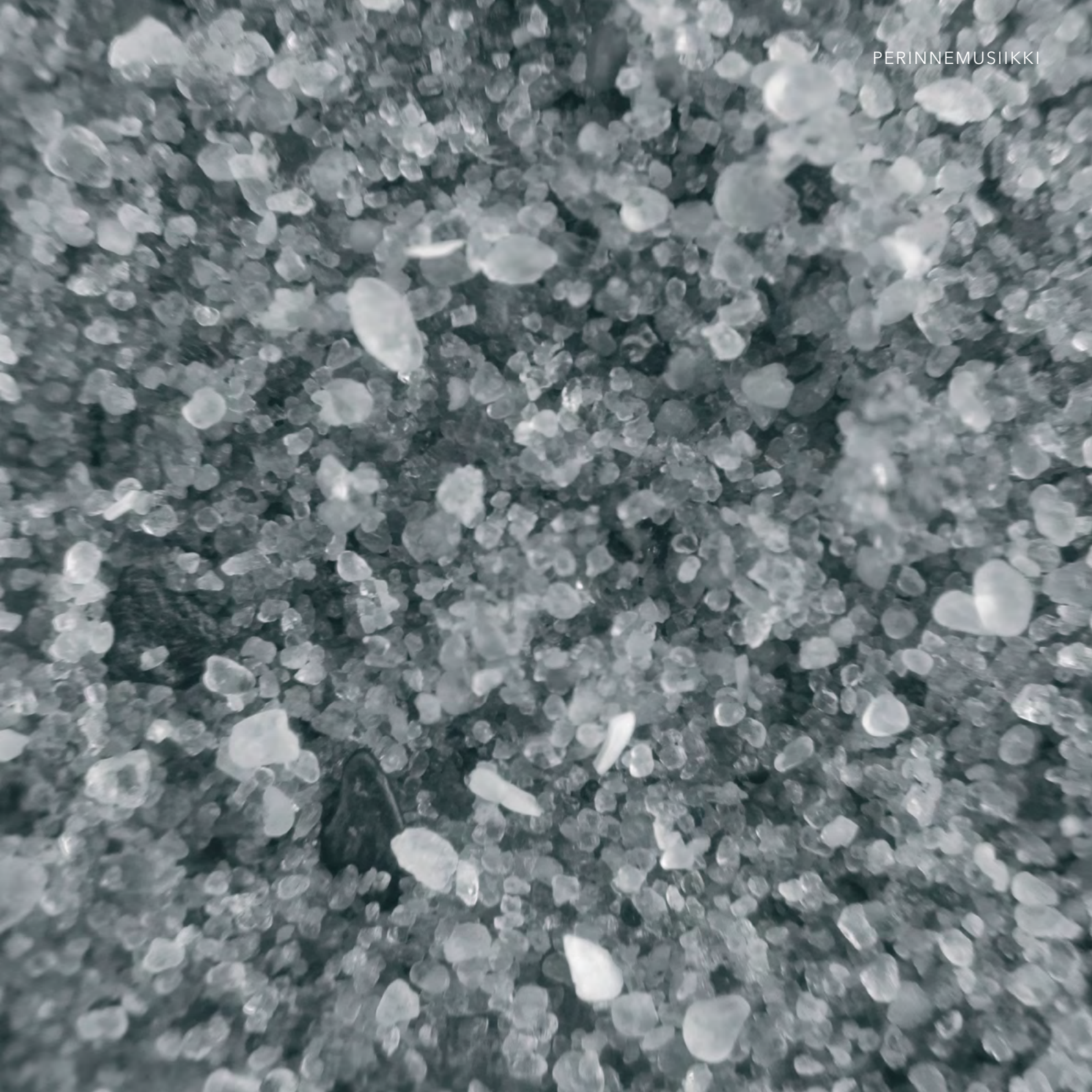
Säveltäjä Pärt Uusberg (s. 1986) tuotannon perustan muodostaa kuoromusiikki, mutta hän on säveltänyt myös yhtymemusiikkia, piano-kappaleita sekä orkesteri- ja elokuvamusiikkia. Hänen kuoroteoksensa on sävelletty pääasiassa virolaisiin tai liturgisiin teksteihin. Uusbergin kaunisointinen ja sisäänpäin kääntynyt musiikki koskettaa yksinkertaisuudellaan, herkkyydellään ja tunteellisilla huipennuksillaan. Pärt Uusberg on opiskellut sävellystä Alo Põldmäen, Galina Grigorjevän, Toivo Tulevin ja Tõnu Kõrvitsin johdolla.

Suurimman osan Pärt Uusbergin kuorotuotannosta on esittänyt tekijän johdolla kamarikuoro Head Ööd, Vend (kuoro on toiminut Uusbergin

aloitteesta vuodesta 2008), mutta hän on tehnyt yhteistyötä monien muidenkin kuorojen kanssa (muun muassa Voces Musicales ja Collegium Musicale -kuorojen kanssa). Monet virolaiset kuorot ovat tilanneet häneltä sävellyksiä. Uusberg on johtanut paljon teostensa esityksiä monissa säveltäjäkonserteissaan Tallinnan ja Raplan kirkoissa. Hänet valittiin vuoden 2012 kuorosäveltäjäksi. Uusbergin teokset ovat päässeet myös laulujuhlien ohjelmistoon, vuoden 2014 yleislaulujuhlilla oli mahdollista kuulla peräti kolmea Uusbergin teosta. Pärt Uusbergin lauluista on julkaistu vihko sekakuoroille ja äänilevy.

soundcloud.com/p-rt-ususberg





PERINNEMUSIIKKI





Viru Säru -festivaali.

Viron omaa bluesia on perinnemusiikki ja sen vanhin ilmenemismuoto rekilaulu. Kuten Pohjois-Amerikassa jazzin ja bluesin pohjana olivat orjien työlaulut, rekilauluunkin kätkeytyvät muinaisten virolaisten talonpoikaiset arki- ja juhlapäivät. Mutta rekilaulun avulla koetettiin myös vaikuttaa luonnonvoimiin tai parantaa tauteja – sellaisia rekilauluja nimitettiin loitsuiksi.

Rekilaulu on musiikilliseen toistoon perustuvaa suullista perinnettä. Esilaulaja ja kuoro laulavat vuorotellen. Katkeamattomana virtana lauletaan pikemminkin tekstiä kuin melodiaa, ja samaan sävelmään sopii usein erilaisia tekstejä. Rekilaulua ei voi pitää enää elävänä perinteenä, mutta säveltäjä Veljo Tormisin teokset ovat kuitenkin vetäneet rekilaulun esiin museon varastoista ja antaneet sille uuden elämän. Samaa pyrkivät hyvin monet perinnemusiikot tulkitsemalla uudestaan rekilaulua.

Viron alueella on järjestetty lukuisia mittavia kansanrunouden keräyksiä, aikana, jolloin oli vielä jäljellä ihmisiä, jotka hallitsivat sukupolvelta toiselle siirrettyä perinnetietoa; nykyään voimme olla ylpeitä yhdestä maailman suurimmista kansanrunousarkistoista. Folkloristi ja yhteiskunnallinen vaikuttaja Jakob Hurt esitti jo vuonna 1888 vetoimuksen kerätä kansanrunoutta, musiikinopiskelijat kiersivät vuosina 1904–1916 maata tallentamassa kansanlauluja. Myöhemmin perinnemusiikin ja kansansoitimien kerääjä August Pulst järjesti pelimannikiertueita kaikkialla Virossa. Tärkeiden kulttuurivaikuttajien vastustuksesta huolimatta hän onnistui järjestämään pelimannikonsertin myös Estonian konserttisalissa.

Joillakin Viron seuduilla perinnemusiikki on säilynyt paremmin kuin muualla, ja musiikin juuret lomittuvat muihin kulttuureihin. Esimerkiksi Venäjään rajoittuvan Setumaan



www.estinst.ee/music09
Trad. Attack!

laulua kuunnellessa tajuaamme, että se on omalaatuinen muunnos rekilaulusta. Setukaisten moniääninen lauluperinne eli *leelo* on yli tuhatvuotisen historiansa takia merkitty UNESCO:n aineettoman kulttuuriperinnön luetteloon.

Länsirannikolla ja saarilla oli toiseen maailmasotaan saakka ruotsalaisasutus. Vironruotsalaiset harrasivat erikoisen sointuisaa ja hyvin koristeellista hengellistä kansanlaulua. Sen traditio on jo kuollut, mutta sävelmät on tallentanut tuotannossaan Vormsin saarella kasvanut säveltäjä Cyrillus Kreek (1889–1962).

Virolaisessa kansanmusiikissa on suurin osuus rekilaululla, mutta käytössä olleiden kansansoitimien kirjokin on laaja sekä tanssimusiikissa että ehkä myös riiteissä. Vielä 1900-luvun alussa pidettiin soittamista miesten puuhana. Soittimet valmistettiin enimmäkseen kotona, vain monimutkaisimmat hankittiin

PERINNEMUSIIKKI



Viljandin perinnesiikkifestivaali.

mestareilta. Puhaltimista tunnettiin monenlaiset huiluntyyppiset pillit ja trumpetit, joihin kuuluivat myös sarvet ja pasuunat, ilmaisurikkain oli hylkeen mahalaukusta valmistettu säkkipilli. Kielisoittimista tavallisimpia olivat kanteleet ja niistä poikkeava jouhikko, samoin viulu, myöhemmin aikoina myös kitara ja mandoliini. Soitettiin myös harmonikkaa ja monenlaisia lyömäsoittimia, metallista munniharppua.

Viron perinnesiikin tärkein tapahtuma nykyään on Viljandin perinnesiikkifestivaali, joka on vuodesta 1993 kasvanut yhdeksi suurimmaksi kansanmusiikkijuhlaksi Baltian maissa ja Pohjoismaissa. Heinäkuun festivaalipäivinä koko Viljandin kaupunki elää mukana, kun paikallinen identiteetti ja kansanperinne kohtaavat nykyaikaisen maailmankäsityksen ja elintavat. Neljän päivän aikana pidetään ulko-

ja sisälavoilla satakunta konserttia, joihin osallistuu myös ulkomaisia esiintyjiä, on työpajoja, näyttelyitä ynnä muuta. Lisäksi voi viihdyttää itseään spontaanin musisoinnin ja yhteislaulun parissa - rekilaulussa voi kuka tahansa laulaa esilaulajan perässä - ja olla osa kesäistä Viljandin folkhumua.

Viljandin festivaalin ja uuden perinnesiikkiaallon kehitykselle on ollut tärkeää se, että Viljandin kulttuuriakatemia perusti 1980-luvun lopulla kansanmusiikkilinjan. Sikkäläinen uudistusmielinen suuntaus otti neuvostoajan kulttuuritalo-asenteen sijasta esikuvakseen vapaamman länsimaisen kansanmusiikkikulttuurin ja yhdisteli keskenään eri kansojen musiikkia ja myös popmusiikkia. Virossakin alettiin suhtautua kansanmusiikkiin elävänä perinteenä, ei museaaliseen ilmiönä.



Viru Folk -festivaali Käsmussa Suomenlahden etelärannalla.

Viljandin perinnesiikkifestivaalin rinnalle on syntynyt muitakin pienempiä juhlia, jotka tarjoavat kiinnostavaa ja kansainvälistä ohjelmistoa (Maa ja Ilm -festivaali Tartossa, Hiidenmaalla pidettävä Hiiu Folk, Võrun folklorefestivaali, Viru Folk Suomenlahden rannalla Käsmussa jne.). Hiljalleen festivaalien ympärille on syntynyt myös vakituisempaa konserttielämää.

Virossa 1990-luvun alussa käyttöön otettu perinnesiikin käsite (traditional music) tarkoittaa suullisena perinteenä siirrettyä etnisperäistä musiikkia, siitä edelleen kehitettyä musiikkia ja perinnesiikin keinovaroja käyttävää tunnettujen tekijöiden musiikkia. Angloamerikkalaisessa kulttuurissa levinneen folkmusiikin (folk music) käsite on sisällöltään laajempi.



Paabel - virolaista perinnefuusiota! Paabelin musiikki muodostaa vahvan perinnesymbioosin, jonka aineksina ovat herkkä perinteen taju, nykypäivän sävelkieli ja improvisoinnin vapaus. Yhtyeen musiikki syntyy yhteisenä luovana prosessina, ja se koostuu monista vanhoista musiikkikappaleista, rekilauluista ja omasta tuotannosta, jotka kaikki sulautuvat toisiinsa.

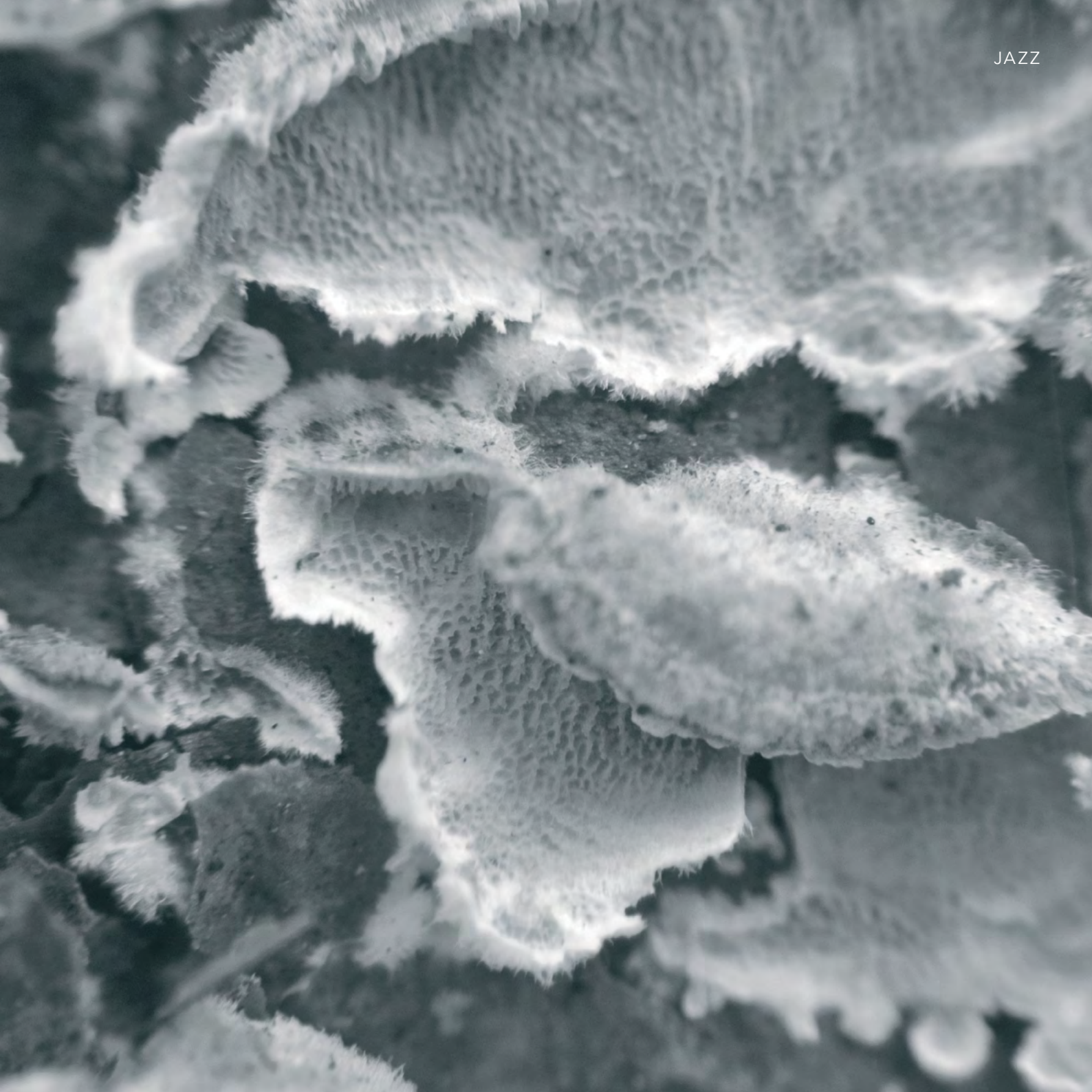
www.paabel.com



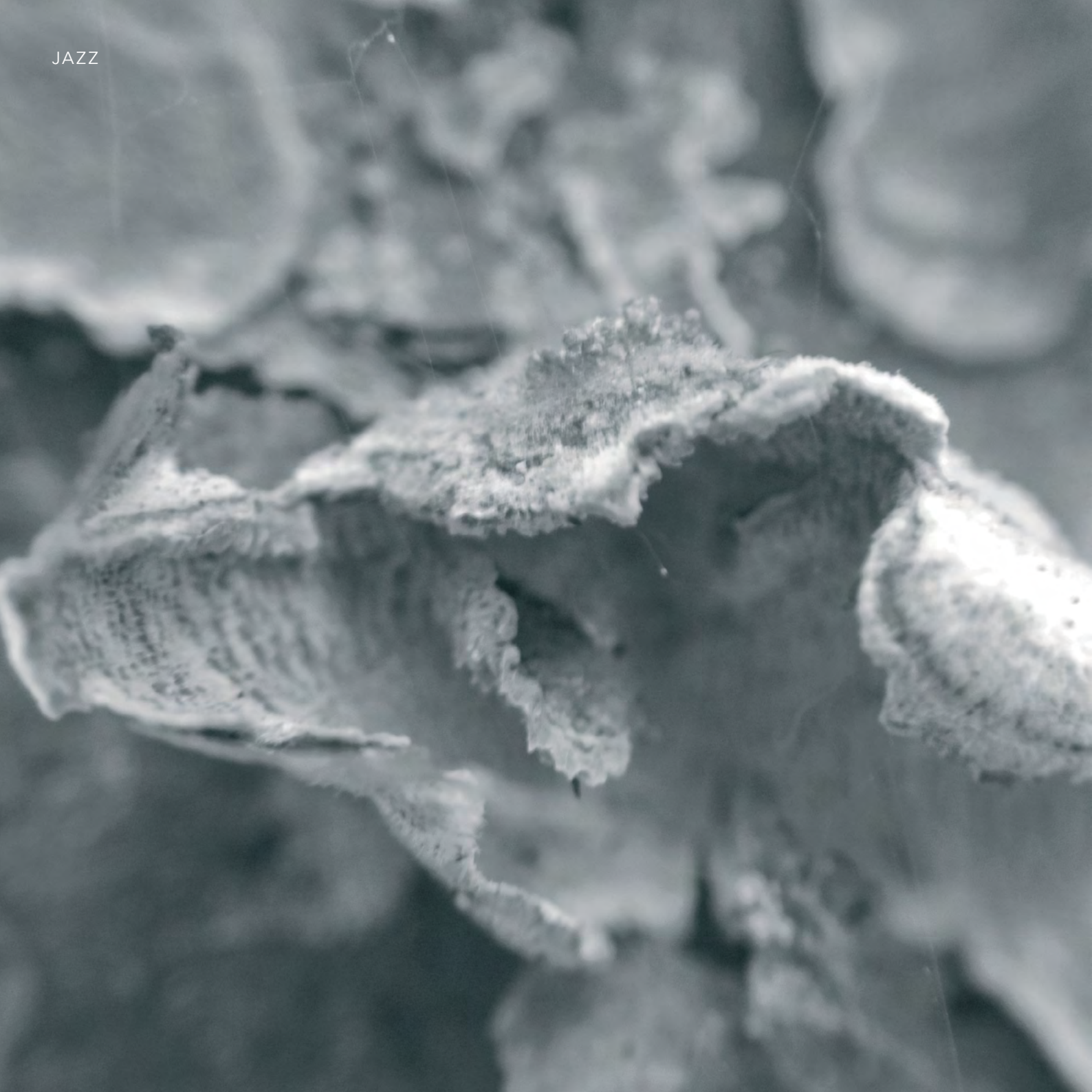
Svjata Vatra (Pyhä tuli) on virolais-ukrainalainen folkyhtye, joka muusikkojen omien sanojen mukaan soittaa tulifolkia. Vuonna 2005 perustetun Svjata Vatran kokoonpano on ainutlaatuinen - ukrainalaisen temperamenttinen vetopasuuna ja virolainen säkkipilli saavat aikaan uskomattoman sointikuvan. Kolmen virolaisen ja yhden ukrainalaisen muusikon yhteistyö hehkuu hyvin epäpohjoismaisella tavalla. Yhtye yhdiste-

lee taitavasti eri kulttuureja ja luo sillan vanhan alkuaineksen ja nykyihmisen välille. Svjata Vatran rehellisesti ansaittuna tavaramerkkinä ovat kiihkeät ja näyttävät konserttiesiintymiset, joissa yhtyeen johtajan Ruslan Trochynskyn ylenpalttinen energia sähköistää sekä soittajat että yleisön.

www.svjatavatra.com



JAZZ





Viron jazzmusiikki on monimuotoista ja kehittyvää. Oma luova tuotanto on vakiintunut virolaisen jazzin normiksi. Nuoret muusikot ja kokoonpanot tuovat jo varhaisessa vaiheessa esiin uutta ja usein kokeilevaa musiikkia.

Vaikka jazz tuli Viroon jo 1920-luvulla lähinnä ravintolayhtyeiden soittamana, kehitykseen tuli pitkä pysähdys. Jazzmusiikki kiellettiin jo Saksan miehityksen aikana (1941-1944), eikä tilanne juurikaan parantunut synkimpänä neuvostoaikana 1950-luvulla. Mutta vuonna 1967 saatiin järjestää Tallinnan kansainvälinen jazzfestivaali, jota edelleenkin muistellaan. Festivaaleista sai tuulen siipiensä alle pianisti Tõnu Naissoo, joka vuotta myöhemmin levytti ensimmäisen levynsä *Tõnu Naissoo Trio*. Vuonna 2014 norjalainen levy-yhtiö Jazzaggression Records julkaisi uudestaan tuon Viron ensimmäisen ja omiana aikanaan uudistukselliselta vaikuttaneen jazzalbumin. Monet 1970–1980-luvuilla esiin nousseet jazzmuusikot kuten Tõnu Naissookin ovat nykyäänkin aktiivisia, ja heidän tuellaan on kasvanut

uusi sukupolvi, joiden aikana rajat ovat olleet auki ja tieto saatavilla.

Laajaulotteisin kaikista Viron jazzfestivaaleista on Jazzkaar, jota on pidetty vuodesta 1990. Jazzkaar on järjestänyt Virossa eniten konsertteja, niissä on esiintynyt yli 3000 ulkomaista taiteilijaa 60 maasta, heidän joukossaan Bobby McFerrin, Chick Corea, Angie Stone, Dianne Reeves, Charles Lloyd, Avishai Cohen... Jazzkaarin ohjelmistoon on jo pitkään kuulunut perinteisen jazzin lisäksi myös etnojazz ja jazzmusiikin yhdistelmät erilaisten pop- ja klubi-musiikin muotojen kanssa.

Virossa järjestetään tietenkin joka puolella muitakin jazzfestivaaleja, jotka voi karkeasti jakaa ulkoilmassa pidettäväksi viihteellisiksi (esim. Juu Jääb, Sõru Jazz, Saare Jazz) ja nuorille ja kokeilunhaluisemmille suunnatuiksi luoviksi tilaisuuksiksi (IDeeJazz, ImproTest, Visioon).

Jazzkaar oli oli pitkään Viron jazzelämässä johtavassa asemassa, mutta uuden vuosituhannen alussa vuonna 2004 perustettiin Viron jazzliitto. Yksien päätehtävistä on järjestää säännöllisi-

siä jazzkonsertteja. Tallinnassa on jazzin työssijana toiminut NO99-teatterissa sijaitseva jazzklubi, mutta nyt on syntynyt uusia klubeja kuten Philly Joe ja Tallinnan televisiotorni. Säännölliset konsertit ovat levinneet muidenkin kaupunkien jazzklubeihin Tartossa, Pärnussa, Rakveressa, Viljandissa ja Narvassa.

Viron musiikki- ja teatteriakatemiasa jazzmuusikoiden korkeakoulutus alkoi kitaristi Jaak Sooäärin johdolla vuonna 2004. Viron ensimmäiset jazzmuusikot joutuivat aikaisemmin hankkimaan korkeamman koulutuksensa ulkomailta (esim. Sooäär itse Tanskasta, rumpali Tanel Ruben Ruotsista, saksofonisti Raul Sööt Yhdysvalloista), mutta nykyään jazzkoulutusta voi saada myös Virossa, usein myös ulkomaisten opettajien mestariluokilla.

Suurinta kiinnostusta ovat kuitenkin herättäneet ne jazzmuusikot, jotka ovat hankkineet oppia, ajatuksia ja yhteyksiä rajantakaisista korkeakouluista. Jännittävällä tuotannollaan on herättänyt huomiota saksofonisti ja yhtyeen johtaja Maria Faust, joka on opiskellut ja asunut vuosia Kööpenhaminassa. Pianisti Kristjan Randalu on kasvanut Saksassa Viron (perinne)musiikkia ja tšekäläisiä muusikkoja yhteistyökumppaneina arvostavaksi kosmopoliitiksi. Kadri Voorand on omaperäisellä lauluäänellään laajentanut rajojaan Tukholmaan ja saavuttanut eri-ilmeisillä yhteistyöprojekteillaan jatkuvasti kansainvälistä huomiota. Kontrabasisti Peedu Kass on viettänyt merkittävän osan oppivuosiensa Aarhusissa, Tukholmassa ja Helsingissä.



Kadri Voorandista (s. 1986) on sanottu, että nuoresta iästä huolimatta hänen omaleimainen äänensä kuulostaa kypsältä ja tasapainoiselta. Kadrin luoma musiikki heijastaa vahvaa persoonallisuutta ja naisellista maailmankatsomusta. Improvisaation ja alkuvoimaisen esitystyylin ansiosta hän kykenee luomaan hyvin monipuolista nykyjazzia, jazzkoulutuksen ohella siinä heijastuu klassinen musiikkitausta, yhteys perinnesävelmusiikkiin ja rakkaus kuoromusiikkiin. Voorand on tehnyt paljon yhteistyötä Viron jazzmusiikin huippujen kuten Kristjan Randalun, Tanel Rubenin ja Taavo Remmelin kanssa. Hän

on julkaissut esikoislevyn *Echo of a Feeling* ja trioalbumin *Kosmogoonline etüüd* ja esiintynyt myös monien muiden muusikoiden levyillä. Kadri Voorand laulaa tunnustusta saaneessa Estonian Voices -vokaaliyhtyeessä. Noor Jazzitalent 2008 -palkinnon saanut taitaja on opiskellut Viron musiikki- ja teatteriakatemiassa ja Tukholman kuninkaallisessa musiikkiakatemiassa, tällä hetkellä hän on itse Viron musiikki- ja teatteriakatemian lehtori.

www.kadrivoorand.com



Maria Faust (s. 1979) on Saarenmaalta kotoisin oleva saksofonisti ja säveltäjä, joka on toiminut jo pitkään Kööpenhaminassa. Hänen yhteensä ovat sekä Viron että Tanskan uudemman jazzmusiikin jännittävimpiä ilmiöitä. Selvärakenteisissa kappaleissa dominoivat enimmäkseen puhallimet, tyyllisesti monipuolisessa musiikissa on vaikutteita sekä rockista että avantgardistisesta nykymusiikista. Maria Faust opiskeli Virossa lyhyen aikaa puhallinorkesterin johtamista, mutta vuonna 2002 hän siirtyi opiskelemaan Tanskaan Esbjergin konservatorioon. Suoritettuaan maisterintutkinnon jazzsaksofonistina Faust on opiskellut myös sävellystä. Hän on musisoinut ja julkaissut levytyksiä usean oman yhteensä kanssa - nykyisen bigbändin Maria Faust Jazz Catastrophen, oktetin Maria Faust Groupin ja naisimprokvartetin Pistol Nr. 9 kanssa, mutta hän on tehnyt paljon yhteistyötä myös muiden muusikoiden kanssa. Albumilla *Sacrum Facere* hän voitti vuonna 2014 kaksi tanskalaista jazzpalkintoa sävellys- ja vuoden albumi -sarjoissa. Maria Faustin yhtyeet ovat konsertoineet pääasiassa Pohjoismaissa ja Baltian maissa, mutta myös muualla Euroopassa, Venäjällä ja Kiinassa.

www.mariafaust.com





Kristjan Randalu (s. 1978) on yksi sukupolvensa monipuolisimmista ja kiinnostavimmista pianisteista, joka on kysytty sekä solistina, yhteistyökumppanina, säveltäjänä että sovittajana. Randalussa hämmästyttää hänen kykynsä siirtyä lajista toiseen, jazzista klassiseen, ja käyttää välillä myös perinne- tai popmusiikin aineksia. Yleisöä koskettaa hänen lämpönsä, intohimo musiikkiin, hiljainen itsevarmuus ja vilpitön persoonallisuus. Randalun musiikillisesta ilmaisusta huokuu kompromissitonta päättäväisyyttä.

Kristjan Randalu muutti lapsena isänsä pianisti Kalle Randalun kanssa Saksaan, ja pianosta sukeutui hänelle tärkeä seuralainen. Hän on opiskellut Kölnissä John Taylorin johdolla ja Lontoon kuninkaallisessa musiikkiakatemiassa Django Batesin johdolla ja saanut New Yorkin Manhattanin musiikkikoulun stipendin.

www.randalu.com



POPMUSIIKKI





Jaak Joala ja Radar-yhtye vuonna 1981.

On vaikea päättää, mistä hetkestä virolaisen popmusiikin oma historia alkaa. Viron popmusiikki perustui pitkään länsimaisen musiikin jäljitteilyyn. Poikkeuksena voi mainita joitakin tekijöitä, joiden lauluja esitetään edelleenkin, ennen muuta Raimond Valgren, joka teki ikivihreät swing-sävytteiset kappaleensa jo 1930- ja 1940-luvuilla.

Vaikka neuvostoaikana kotimainen viihdemusiikki oli suosittua, se pohjautui useammin ulkomaisiin menestyskappaleisiin kuin paikallisten tekijöiden tuotantoon. Koulubändit

suuntautuivat kyllä 1960-luvulla beat-musiikillaan viihdemusiikkia vastaan, mutta nekin kopioivat länsimaisia yhtyeitä.

Mutta 1970-luvulla Viron musiikin näyttämölle ilmaantui alkuperäisiä tekijöitä. Koska länsimaisen musiikin vaikutteet päätyivät maahan mutkikkaita teitä, yllätti sellainen rinnakkainen musiikkikappaleen kulku myöhemmin "alkuperäiseen" verrattuna kumpiakin osapuolia. Suuren osan 1970- ja 1980-luvuista täytti uudella tuotannollaan rockyhtye Ruja, jonka karismaattinen laulusolisti oli Urmas

Alender. Rujan, Apelsinin ja monien muidenkin tuolloin radion soittoajat valloittaneiden yhtyeiden kappaleet perustuivat nuorten taitavien runoilijoiden teksteihin, nämä onnistuivat sanoituksissaan niin, ettei musiikki jäänyt sävellettäessä taka-alalle.

Virolaiset voivat olla taatusti ylpeitä 1970-luvun progeinnostuksessa syntyneistä yhtyeistään. Sven Grünbergin uusien syntetisaattorin, vapaiden ajatusten ja toisinaan myös hämmästyttävien soitinyhdistelmien ansiosta Mess-yhtyeessä syntyi nykyäänkin uskomattomalta kuulostavaa musiikkia.

POPMUSIIKKI

Samankaltaista genrejaon vastaista suuripiirteistä henkeä ilmensi myös toinen progeyhtye In Spe, jonka perusti Erkki-Sven Tüür, yksi tunnetuimmista tämän hetken virolaissäveltäjistä ennen muuta sinfonisen musiikin alalla.

Oli aika (1980-luku), jolloin virolaiset muusikot - Ruja-yhtye, Jaak Joala, Tõnis Mägi, Anne Veski ynnä muut - puhalsivat raikkaita länsimaisia tuulia koko kuudennesosalta maailmasta. (Neuvostoliittoa kutsuttiin kuudennesosaksi maailmasta.) Venäjällä virolaisia muusikoita muistellaan edelleenkin hyvin lämpimästi. Oli tietysti esitettävä neuvostosäveltäjien tuotantoa, mutta heillä oli muutakin annettavaa, koska vaikutteita saatiin öisin salaa kuunnellusta Luxemburgin radiosta, ja Pohjois-Virossa näki Suomen televisio-ohjelmia, joilla oli rennompia ote ja vapaampi musiikkimaku.

Tärkein paikallinen musiikkitapahtuma oli Tarton viihdemusiikkipäivät, joita hallitsi taiteellisempi rockmusiikki. 1980-luvun lopulla aloitti Rock Summer, joka toi Tallinnaan ennennäkemättömän määrän ulkomaisia esiintyjiä. Suomen kautta Viroon rantautui suunnaton punk-innostus, joka saavutti lakipisteensä, kun J.M.K.E:n vapauden tuulista tukea saanut laulu *Tere, perestroika!* pääsi vuonna 1987 jopa televisioon.

1990-luvulla Viron esiintymislavavalloitti tanssimusiikki, ja nuorena itsenäisenä valtiona sukeltauduttiin myös Eurovision laulukilpailuihin. Vuonna 2001 Virolle toivat voiton Tanel Padar ja Dave Benton, ja vuonna 2002 suur tapahtuma järjestettiin Virossa. Vuodesta 2009 lähtien Eurovisiolaulut on valittu Eesti laul -nimisessä kilpailussa,

joka siihenastisiin projektihankkeisiin verrattuna on pystynyt esittelemään yleisölle paremmin Virossa toimivia hyviä yhtyeitä. Kotiyleisöä ovat viime vuosikymmenen aikana ilahduttaneet omailmeiset popesiintyjät Vaiko Eplik, Jarek Kasar (Chalice) sekä Jaan Pehk.

Maan itsenäistyttyä Viron ulkopuolelle ulottuva vaikutus on jäänyt vaatimattomaksi, vaikka sen eteen on tehty työtä. Kovasti yrittämällä menestystä on saavuttanut persoonalliseksi *bubble-goth*-taiteilijaksi kasvanut Kerli, joka on vuodesta 2006 lähtien toiminut Kaliforniassa ja julkaissut kaksi omaa äänilevyä.

Uuden vuosituhatosen alussa alettiin päästä vähitellen eroon pakkomielteisestä lännen kanssa kilpailemisesta, ja kotimaisesta taustasta alkoi versoa jotain vain Virolle luonteenomaista. Virolaiset muusikot ovat saavuttaneet kansainvälistä menestystä juuri rajatuilla erityisaloilla. Ajatellaamme vaikka Pastacan naiivilta vaikuttavaa elektroniikkaa tai Pia Frausia, jota japanilaiset tuntuvat arvostavan enemmän kuin kotiyleisö. Tai Mari Kalunin kotiseudun perinteistä kumpuaavaa vörunkielistä laulutuohtantoa. Tai Maria Minervaa tai Metsatölliä.

Vuodesta 2009 lähtien yhtyeiden ulkomaisten yhteyksien luomista on hoitanut Tallinn Music Week (TMW), paikallisen musiikkiteollisuuden festivaali, joka kutsuu paikalle alan vaikuttajia koko maailmasta. Tähän mennessä TMW on auttanut pisimmälle Ewert and the Two Dragons -yhtyettä, mutta myös liris, Elephants From Neptune, Odd Hugo, Faun Racket, Sibyl Vane ja Talbot ovat saaneet festivaalilta tuulta purjeisiinsa.



LP *Kylmälle maalle*, Stupido Records, 1989. J.M.K.E. oli ensimmäinen bändi, joka teki levytyssopimuksen ulkomailla - Suomessa.



Metsatöll on virolainen folk metal -yhtye, jonka identiteetti perustuu 1200- ja 1300-luvuilla käytyyn Viron muinaiseen vapaustaisteluun ja kansanperinteeseen. Musiikissa Metsatöllin erottaa muista metalliyhtyeistä luonteva perinnesoittimien (kannelten, säkkipillin ja paimenhuilujen) ja kansansävelmien käyttö.

Metsatöll on ilmeisesti pisimmälle *mainstream*-lavoille päässyt heviyhtye Virossa. Valloitettuaan ensiksi virolaisten sydämet Metsatöll teki hypyn klassiselle areenalle ja

esitti vuonna 2006 Viron kansallisen mieskuoron kanssa sovituksen Veljo Tormisin loitsivasta kuoroteoksesta Raudan kirous. Metsatöll on vuodesta 1999 lähtien julkaissut yli kymmenen CD- ja DVD-levyä, ja vuonna 2008 Metsatöll teki sopimuksen Universalin suomalaisen tytäryhtiön Spinefarm Recordsin kanssa. Metsatöll on esiintynyt Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa yli 430 kertaa ja myynyt yli 70 000 levyä.

www.metsatoll.ee



POPMUSIIKKI



Ewert And The Two Dragons on kirkassointista indiefolkia soittava yhtye. Heidän musiikkiaan luonnehditaan romanttiseksi ja orgaaniseksi, laulutekstit ovat sisällöltään kertovia. Ilmeisesti kyseessä on ensimmäinen virolainen yhtye, joka samanaikaisesti on tullut tunnetuksi ulkomaisilla markkinoilla ja saavuttanut suosiota myös Virossa. Yhtyeen menestys alkoi esikoislevyllä *The Hills Behind the Hills* (2009), jota ryhdyttiin markkinoimaan Baltian maissa. Vuonna 2011 ilmestynyt *Good Man Down* päätyi jo paljon suuremman yleisön eteen Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa ja keräsi myös kaikki mahdolliset musiikkipalkinnot kotimaassaan. Vuonna 2011 Dragons voitti Tallinn Music Weekin yhteydessä Skypen palkinnon ja esiintyi myös lukuisilla Euroopan *showcase*-festivaaleilla. Vuonna 2012 yhtye teki koko maailman oikeuksia koskevan sopimuksen BMG Rights Management Germany-yhtiön kanssa. Vuonna 2013 yhtye sai Hollannin Groningenissa European Border Breakers Awards -palkinnon.

www.ewertandthetwodragons.com



Maria Minerva ja Ajukaja (DJ Raul Saaremets).

Maria Minervan musiikkia on luonnehdittu ennen muuta sanoilla omituinen, mielikuvituksellinen, hypnagoginen ja *lo-fi*. Maria Minerva eli nykyisin New Yorkissa asuva, taidehistorioitsijan koulutuksen saanut Maria Juur on valloittanut kuulijat taidollaan tehdä unen ja valvetilan vaiheilla huojuvaa, kekseliästä ja kosmopoliittista elektronimusiikkia, jossa raaka diskoenergia törmää jälkipunkkiin.

Vuodesta 2011 lähtien Kaliforniassa toimiva indie-levy-yhtiö Not Not Fun on julkaissut joukon Minervan EP-levyjä ja albumeja. Viimeksi vuonna 2014 ilmestyi täysipitkä ja tähän asti parhaiten tarkennettuna albumina pidetty *Histrionic*. Minervan konserttikalenteri on sen jälkeen ollut varsin tiheä.

www.maria-minerva.com



ELOKUVAMUSIIKKI





Menehtyneen vuorikiipeilijän hotelli -elokuvan tapahtumapaikkana olivat Alpit. "Hotelli" rakennettiin elokuvaa varten Kazakstanin vuoristoon. Elokuvaan luotu arkkitehtuuri, muotoilu ja musiikki hämmästyttävät vieläkin tuoreudellaan.

Elokuva on Virossa toiminut perinteisesti musiikillisena kokeilukenttänä. Aikana, jolloin säveltäjillä ei ollut riittävästi luovaa vapautta konserttisaleissa, he pystyivät toteuttamaan pyrkimyksiään elokuvassa, varsinkin nukke- ja piirroselokuviissa. Sellaisia esimerkkejä animaatioiden parissa puurtavista kokeilevista säveltäjistä voi löytää kaikkialta Neuvostoliitosta, Virossa on useimmiten viitattu 1960-luvulla valmistuneisiin Arvo Pärtin musiikkiraitoihin Heino Parsin (*Kuvaaja Köpsin seikkailut*) ja Tallinnan nukke-elokuvastudion perusta-

jan Elbert Tuganovin (*Atomikin kertomukset*) nukkefilmeissä.

Vaikka elokuvamusiikin säveltäminen on ollut tärkeä osa useiden akateemisesti koulutettujen säveltäjien ja myös popmuusikkojen työtä, Viron musiikkielämässä on pari miestä, jotka tunnetaan ennen muuta heidän elokuvamusiikistaan. Toinen heistä on Sven Grünberg, joka tuli tunnetuksi koko Neuvostoliitossa Grigori Kromanovin ohjaaman, Strugatskin veljesten käsikirjoittaman *Menehtyneen vuorikiipeilijän hotelli* -nimisen tieteiselokuvan musiikin

ansiosta. Hän on edelleenkin tuotteliain virolainen elokuvasäveltäjä. Myös säveltäjä Olav Ehala (s. 1950) tunnetaan kymmenistä ihastuttavista lauluistaan, joiden luonteenomaiset harmoniat jokainen virolainen tunnistaa jo ensi tahdeista – ne ovat useimmiten peräisin elokuvista tai teatteriesityksistä.

Nykyisin virolaisen elokuvamusiikin piiriin on klassisen koulutuksen saaneiden säveltäjien rinnalle noussut monia pop- ja indie-estradeilta tunnettuja muusikkoja.



Sven Grünberg (s. 1956) on säveltänyt musiikin yli sataan elokuvaan ja näyttämöteokseen. Grünberg hankki 1970-luvulla mainetta progrockyhtyeellään Mess, joka käytti musiikissaan myös visuaalisia efektejä. Grünberg sävelsi syntetisaattorilla elektronista musiikkia ensimmäisenä Virossa ja yhtenä ensimmäisistä Neuvostoliitossa. Hänen musiikkinsa toi julkisuutta *Menehtyneen vuorikiipeilijän hotelli* -elokuvalle (1979, ohjaaja Grigori Kromanov). Hän on julkaissut kansainvälistä huomiota herättäneet äänilevyt *Hingus* (1981) ja *OM* (1988), joissa akustinen ja elektroninen musiikki lomittuvat.

Grünbergin taiteessa alkoi kulttuureja ylittävä vaihe elokuvalla *Milarepan laulut* (1989) ja albumilla *Milarepa* (1993), jotka pohjautuvat tiibetiläisen runoilijan ja joogin Milarepan teksteihin. Kiinnostus itämaiseen filosofiaan ja kulttuuriin on tuonut säveltäjän töihin itämaiselle musiikille ominaisia melodisia ja rytmisiä elementtejä. Grünberg on Virossa toimivan Buddhismin instituutin alkuunpanija (2001) ja johtaja.

Säveltäjä Sven Grünberg on vuodesta 1993 lähtien opettanut neljässä suomalaisessa ja kolmessa virolaisessa korkeakoulussa uutta itse perustamaansa oppiainetta, joka käsittelee musiikin ja ääniaineksen osuutta elokuvan dramaturgiassa.



Eesti Instituut 2015

TEKSTI: Maria Mölder

TOIMITTAJA: Katrin Tombak

SUOMENNOS: Jouko Vanhanen

ULKOASU JA TAITTO: Viktor Gurov

VALOKUVAT: Renee Altrov (40), Sven Arbet / Scanpix (15), Rene Jakobson (46, 47), Kansallisarkiston elokuva-arkisto (57), Ringa Kedelauk (53), Kaupo Kikkas (48), Kaupo Kikkas / Arvo Pärtin keskus (18), Annette Koroll (29), Heiko Kruusi / Scanpix (36), Marju Kõivupuu (39), Peeter Langovits / Viron filharmonian kamarikuoro (35), Peeter Langovits / Scanpix (30), Urmas Lauri (12), Kaisa Maasik (54), Mihkel Maripuu / Scanpix (16), Tanel Meos / Delfi (58), Ingrid Mühling (15), Rainer Ojaste (45), Triinu Ootsing (40, 41), Peeter Paasmäe (23), Harri Rospu / Kansallisooppera Estonia (5, 28), Jelena Rudi (42, 54), Jaan Rõõmus / Viron yleisradio (51), Mart Sepp (24), Jaanus Siim (21), Priit Simson / Scanpix (28), Patrik Tamm (39), Katrin Tombak (27, 33), Tõnu Tormis (10, 11), Toomas Tuul / Focus (22), Tiina Vallaste / Nargenfestival (2), Viron kansalliskirjasto (52), Viron teatteri- ja musiikimuseo (5, 6, 9), Liina Viru (22), Kaur Virunurm (33, 34), yksityiskokoelma (17)

Mustavalkoiset makrokuvat ja kannen valokuva:
Viktor Gurov

Musiikinäytteet 1, 2, 3, 8, 10: Viron yleisradio

Musiikinäyte 12: Viron elokuvainstituutti

ISBN (painettu): 978-9949-9578-9-7

ISBN (pdf): 978-9949-558-00-1

Viron instituutti / Eesti Instituut
Suur-Karja 14
10140 Tallinn
Eesti
Puhelin: +372 631 4355
Sähköposti: estinst@estinst.ee
www.estinst.ee

Viro-instituutti Suomessa:
www.viro-instituutti.fi

Enemmän tietoa virolaisesta musiikista ja musiikinäytteitä:
Viron musiikin tiedotuskeskus, www.emic.ee

Virolaisia kulttuuritapahtumia kotimaassa ja ulkomailla:
www.kultuur.info

Tietoa Virosta:
www.estonica.org

